

ARŞİV BELGELERİNE GÖRE KIBRIS'TA TÜRK MUKAVEMET TEŞKİLATI (TMT) ÖNCESİ YERALTI TEŞKİLATLARI: KARA YILAN, VOLKAN VE 9 EYLÜL CEPHESİ İLE İLGİLİ YENİ BİLGİLER



Soyalp TAMÇELİK*

Özet

Bu çalışmada, Kıbrıslı Türklerin EOKA tedhişine karşı nefsi müdafaa hakkını kullanarak Türk Mukavemet Teşkilatı (TMT) öncesi kurduğu yeraltı teşkilatları ele alınmaktadır. Araştırmanın temel amacı, Kıbrıs'ta TMT öncesinde var olan *Kara Yılan*, *Volkan* ve *9 Eylül Cephesi* adındaki üç yeraltı teşkilatının bilinmeyen yönlerini yerli ve yabancı arşiv belgeleriyle ortaya koymaktır. Araştırmanın önemi, Kıbrıs'la ilgili olarak bugüne kadar ele alınmamış belgeleri ortaya çıkarmak ve adı geçen yeraltı teşkilatlarının özelliklerini, yapısını ve eylemlerini değerlendirerek gün yüzüne çıkarmaktır. Buna göre İngiliz, ABD, KKTC ve GKRY'den elde edilen arşiv ve istihbarat belgelerine göre *Kara Yılan*, *Volkan* ve *9 Eylül Cephesi* adındaki yeraltı teşkilatlarının kimler tarafından kurulduğu, ne zaman ve nerede ortaya çıktığı, organizasyon biçimini, eylem tarzını, kullandığı söylemlerini, politika amaçlarını, şiddete tevessül edip etmediklerini, Kıbrıs Türk halkıyla olan ilişkilerini, EOKA'ya ve Rumlara karşı tavırlarını belirlemek hedeflenmiştir.

Çalışmanın temel hipotezi, Kıbrıslı Türkler arasında TMT öncesi mukavemetçi grupların olduğunu, basit yapılı olsa da bir araya gelip örgütlendiklerini, bu konuda Türkiye'den yardım ve destek almadan yaptıklarını, temel amaçlarının Enosis'in gerçekleşmesini engellemek olduğunu, Türklere yapılan saldırılara karşı direnç gösterdiğini ve bunun zamanla TMT'nin kuruluşuna zemin hazırladığını göstermektedir.

Bu çalışmada uygulanacak yöntemin kuramsal boyutuna gelince, metin daha çok yapısalcı-fonksiyonalist bir bakış açısıyla ele alınmıştır. Ancak araştırma, *süreç analizine* uygun bir yöntemle değerlendirilmiştir. Buna göre ele alınan bu araştırma, geleneksel hadise naklinin yerine, daha çok analitik tarih ikame edilerek kaleme alınmış ve beşerî faaliyetleri kucaklayan bir tarih anlayışıyla kıymetlendirilmiştir.

* Prof. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, soyalp@hotmail.com.

Türk Dış Politikası'nın önemli alanlarından biri olan Kıbrıs Meselesi'nin bilinmeyen bir yönünü aydınlatmak gayesiyle ele alan bu çalışmadan elde edilen sonuca göre TMT öncesi organizasyonların nefsi müdafaa prensibine göre kurulduğu, münferiden ve müştereken kurulan bu organizasyonların ileride TMT'ye dönüştüğü, ilgili yeraltı teşkilatlarının iç yapısı, eylemleri, kuruluş tarihleri eldeki belgelere göre aydınlatıldığı ve bununla birlikte Kıbrıslı Türklerin TMT öncesi teşkilatlanma kültürüne sahip olduğu tespit edilmiştir.

Bu tespitten hareketle araştırma, iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde arşiv ve istihbarat belgelerine dayanarak TMT öncesi *Kara Yılan*, *Volkan* ve *9 Eylül Cephesi* ele alınmış, ikinci bölümde ise TMT öncesi yeraltı teşkilatlarının yasaklanmasıyla ilgili faaliyetler değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kara Yılan, Volkan, 9 Eylül Cephesi ve Türk Mukavemet Teşkilatı (TMT).

**NEW INFORMATION ON UNDERGROUND
ORGANIZATIONS BEFORE THE TURKISH RESISTANCE
ORGANIZATION (TRO) IN CYPRUS ACCORDING TO
ARCHIVE DOCUMENTS: BLACK SNAKE, VOLCANO AND
NINTH SEPTEMBER FRONT**

Abstract

In this study, underground organizations established by Turkish Cypriots prior to the Turkish Resistance Organization (TRO/TMT) by exercising their right to self-defense against EOKA terrorism are examined. The main aim of the research is to shed light on the unknown aspects of three underground organizations existing in Cyprus before the TRO, namely *Black Snake*, *Volcano*, and *Ninth September Front*, through local and foreign archival documents. The significance of the research lies in uncovering previously unexplored documents related to Cyprus and bringing to light the characteristics, structure, and actions of the mentioned underground organizations. Based on archival and intelligence documents obtained from the UK, USA, TRNC, and the Republic of Cyprus, it has been possible to determine the founders, emergence time and location, organizational structure, modus operandi, rhetoric, political objectives, resort to violence, relations with the Turkish Cypriot people, and attitudes towards EOKA and Greeks of the underground organizations named *Black Snake*, *Volcano*, and *Ninth September Front*.

The basic hypothesis of the study aims to demonstrate the existence of pre-TRO resistance groups among Turkish Cypriots, their simple yet organized nature, their efforts without assistance and support from Turkey, their primary objective of preventing Enosis, their resistance against attacks on Turks, and how this eventually paved the way for the establishment of TRO.

Regarding the theoretical dimension of the methodology to be applied in this research, the text has been approached mainly from a structural-functional perspective. However, the study has been evaluated with a method suitable for process analysis. Accordingly, instead of traditional narrative history, this research has been written predominantly with an analytical historical approach and valued with a historical understanding that embraces human activities.

Based on the results obtained from this study, which aims to shed light on an unknown aspect of the Cyprus Issue, an important area of Turkish

Foreign Policy, it can be concluded that the pre-TRO organizations were established based on the principle of self-defense, and these individually and collectively established organizations eventually transformed into TRO. The internal structure, actions, and establishment dates of the relevant underground organizations have been clarified based on the available documents, and it has been determined that Turkish Cypriots had a culture of organizational formation prior to TRO.

Based on this finding, the research consists of two sections. The first section examines the pre-TMT *Black Snake*, *Volcano*, and *Ninth September Front* based on archival and intelligence documents, while the second section evaluates the activities related to the prohibition of pre-TMT underground organizations.

Keywords: Black Snake, Volcano, 9 September Front and Turkish Resistance Organization (TRO)

GİRİŞ

Kıbrıs'ta Türk ve Rum toplumları arasında çatışmaya neden olan ve iki toplumun ayrışmasıyla sonuçlanan olgunun altında farklı nedenler aramak mümkündür. Bu ayrılığı; kimileri ulusalcılığın gelişmesine, kimileri dekolonizasyon sürecinin yaşanmasına, kimileri de bağımsızlık hareketlerinin ivme kazanmasına dayandırmaktadırlar. Ancak bu unsurların hiçbiri, ayrılığın temel nedenlerinin tam olarak bilinmesine imkân sağlamamaktadır.

Yukarıda ifade edilen görüşlerin hemen hepsinin haklı yönleri olsa da eleştirilecek pek çok yönü vardır. Ancak II. Dünya Savaşı'ndan sonra uluslararası sistemde ortaya çıkan yeni unsurlar, kolonyal toplumları sömürge yönetimlerinden ayırdığı doğrudur. Bu açıdan bakıldığında anti-kolonyalist çabaların Kıbrıs'ta cereyan ettiği görülmektedir. II. Dünya Savaşı'ndan sonra uluslararası toplumda ortaya çıkan bu akım, Kıbrıs'a da yansdığı; ancak farklı bir şekilde tezahür ettiği açıktır. Rumların EOKA çatısı altında başlattığı şiddet eylemlerini, bağımsızlık hareketleri ya da bağımsızlığa giden yolda yapılan uğraş şeklinde değerlendirmemek gerekmektedir. Zira Rumlar, Ada'nın sömürge yönetiminden kurtarmayı tali amaç, Yunanistan'la birleşmesi (Enosis) ise ana amaç olarak tanımlamışlar ve Ada'nın mülkiyetinin Büyük Britanya'dan Yunanistan'a geçmesi şeklinde formülize etmişlerdir. Buna göre Ethniki Organosis Kiprion Agoniston (EOKA)'un¹ şiddet eylemlerini, Ada'nın sömürge rejiminden kurtararak bağımsızlık mücadelesi veren veya devlet kurmayı hedefleyen faaliyetler biçiminde anlamlandırmak daha doğru olacaktır.

Kıbrıslı Türklere Rumların silahlı saldırılarına genel olarak 'karşı durma' eylemiyle cevap vermişlerdir. Buna göre EOKA'nın 1955'ten itibaren İngiliz yönetimine karşı başlattığı şiddet hareketinden zarar görmeye başlayınca Türk toplumu, Ada üzerindeki haklarını gösterebilmek için önce toplumsal olarak varlığını korumak ve haklarını savunmak amacıyla silahlı örgütlenmeye önem vermişlerdir.

Kıbrıs Türk toplumunun Türk Mukavemet Teşkilatı'ndan (TMT) önce başlattığı eylem tarzı genel olarak 'karşıtlık ilişkisinden' doğustur. EOKA'nın aksiyoner eylemlerine karşı, TMT öncesi nüvelerin reaksiyoner olarak cevap verdiği ve orantılı güç kullanmadığı görülmüştür. EOKA'nın

¹ EOKA, Yunanca "Εθνική Οργάνωσις Κυπρίων Αγωνιστών" kelimelerinin baş harflerinden oluşmaktadır. Yunanistan'ın Kıbrıslı Rumlarla kurduğu bu örgüt, "Kıbrıslıların Milli Mücadele Örgütü" manasında gelmektedir.

tedhiş eylemlerinin siyasal ideolojisi Yunan ulusalcılığı, Türk düşmanlığı, anti-komünizm ve irredantizm şeklindeyken, TMT öncesi nüvelerin temel ideolojisi Türk toplumunun haklarını savunmak, Türk kimliğini korumak, Enosis'i engellemek ve Türkiye'nin Kıbrıs'la yakından ilgilenmesini sağlamak şeklindedir. Bu yüzden TMT öncesi nüvelerin uluslararası hukuktan istifade ederek, nefsi müdafaa hakkını temel olarak kullandığı görülmüştür.

Bu sebeple ele alınan bu çalışma, Kıbrıs'ta TMT öncesi bilinmeyen yeraltı teşkilatlarının yönlerini, ortaya koyduğu eylemlerin doktrinel boyutunu, kuramsal yapısını, ideolojik değerlerini ve siyasal kültürünü ele alma iddiasındadır. Bu şiarla TMT öncesi nüvelerin mensuplarıyla muhtelif zamanlarda yapılan mülakatlardan ve ilgili kişilerin özel arşivlerinden istifade edilmiştir. Pek tabii ki TMT öncesi nüvelerin mensuplarına tamamıyla ulaşmak mümkün olmamıştır. Ancak adının açıklanmasını istemeyen pek çok mukavemetçiyle yapılan mülakatlardan derlenen bilgilerin doğruluğu arşiv belgelerinden elde edilen bilgilerle kontrol edilmiş ve değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Buna göre çalışmanın konusu, Kıbrıslı Türklerin EOKA tedhişi karşısında meşru müdafaa hakkını kullanması ve TMT öncesi kurduğu yeraltı teşkilatlarıyla ilgilidir. Araştırmanın temel amacı Kıbrıs'ta TMT öncesinde var olan *Kara Yılan*, *Volkan* ve *9 Eylül Cephesi*'yle ilgili 3 yeraltı teşkilatının bilinmeyen özelliklerini, yapısını ve eylemlerini yerli ve yabancı arşiv belgeleriyle ortaya koymaktır. Araştırmanın önemi, bu konuyla ilgili bugüne kadar ele alınmamış belgeleri ortaya çıkarmak ve adı geçen yeraltı teşkilatlarının özelliklerini, yapısını ve eylemlerini değerlendirmektir. Buna göre İngiliz, ABD, KKTC ve GKRY (Güney Kıbrıs Rum Yönetimi)'den elde edilen arşiv ve istihbarat belgelerine dayanarak *Kara Yılan*, *Volkan* ve *9 Eylül Cephesi*'ni kimlerin kurduğu, ne zaman ve nerede ortaya çıktığı, organizasyon biçimi, eylem tarzı, kullandığı söylemler, politika amaçları, şiddete tevessül edip etmediği, Kıbrıs Türk halkıyla olan ilişkileri, EOKA'ya ve Rumlara karşı tavırları belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın ana sorunsalı; Kıbrıslı Türklerin TMT öncesi dönemde güvenlik kaygısı duyup duymadığının, yeraltı teşkilat yapılarıyla nüveleşip nüveleşmediğinin ve bu yapılar aracılığıyla TMT'ye geçiş dönemine zemin hazırlayıp hazırlamadığının belirlenmesidir.

Çalışmanın temel hipotezi, Kıbrıslı Türkler arasında TMT öncesi mukavemetçi grupların olduğu, basit yapılı olsa da bir araya gelip örgütlendiği, bu konuda Türkiye'den yardım almadan yapıldığı, temel

ARŞİV BELGELERİNE GÖRE KIBRIS'TA TÜRK MUKAVEMET TEŞKİLATI (TMT)
ÖNCESİ YERALTI TEŞKİLATLARI: KARA YILAN, VOLKAN VE 9 EYLÜL CEPHESİ
İLE İLGİLİ YENİ BİLGİLER

amaçlarının Enosis'i engellemek olduğu, Türklere yapılan saldırılara karşı direnç gösterdiği ve zamanla TMT'nin kuruluşuna zemin hazırladığı tezine dayanmaktadır.

Bu araştırmada uygulanacak yöntemin kuramsal boyutuna gelince, metin daha çok yapısalcı ve foksiyonalist bir bakış açısıyla ele alınmıştır. Ancak araştırma, süreç analizine uygun bir yöntemle değerlendirilmiştir. Geleneksel hadise naklinin yerine, analitik tarih ikame edilen bu çalışmada, birincil arşiv kaynaklarından elde edilen bilgilerle betimlenmiş ve yapısalcı yöntemlere dayanılarak analiz yapılmıştır. Buna göre araştırmanın evreni, TMT öncesi dönemle ilgili ve sınırlıdır.

Nitel araştırma usullerinden biri olan doküman analizi yönteminin uygulandığı bu çalışmada, Türkçe ve İngilizce basılı eserler haricinde İngiliz, GKRY, ABD ve KKTC'deki özel arşiv belgelerinden istifade edilmiştir. Buna göre çalışma, iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde arşiv ve istihbarat belgelerine dayanarak TMT öncesi *Kara Yılan, Volkan ve 9 Eylül Cephesi* ele alınmış, ikinci bölümde ise TMT öncesi yeraltı teşkilatlarının yasaklanmasıyla ilgili faaliyetler değerlendirilmiştir.

1. Arşiv ve İstihbarat Belgelerine Göre TMT Öncesi Yeraltı Teşkilatları: Kara Yılan, Volkan ve 9 Eylül Cephesi

Kıbrıslı Türkler arasında kurulan üç yeraltı teşkilatı, TMT'den önce var olan, mahalli ve mütecanis örgütler olarak bilinmektedir. Bugüne kadar bu teşkilatlar hakkında yeterli bilgiye sahip olunmuş değildir. Bunlarla ilgili bilgileri İngiliz arşivinden ve istihbarat belgelerinden elde etmek mümkün olmuştur. TMT öncesi yeraltı teşkilatları incelenirken, İngiliz sömürge yönetimine bağlı Kıbrıs İstihbarat Komitesi (CIC)'nin² Lefkoşa'daki merkezî teşkilatının hazırladığı belgelere ulaşılmıştır. CIC'in 22 Nisan 1958 tarihli ve 47 numaralı belgesinde TMT'nin yasaklanması veya yasa dışı ilan edilebilmesiyle ilgili karar alınacağı sırada konuya ilişkin istihbaratın gerekliliğine işaret edilmiş ve TMT öncesi örgütlere temas edildiği görülmüştür.³

1.1. Kara Yılan: CIC tarafından hazırlanan ve "Gizli" damgalı olan 47 numaralı belgeye sadece mahdut sayıda kişinin erişimine izin verilmiştir. Üstelik diğer makamların veya kişilerin bu belgeye erişebilmesi için CIC'ten

² Belgede "Cyprus Intelligence Committee" olarak geçmektedir. Bundan sonra "CIC" denecektir.

³ Foreign and Commonwealth Office (FCO) 141/4232, File No.X.145, "Proscription of T.M.T. (Turkish Resistance Organisation) 1957-1959, Top Secret", No.X.145, 22.04.1958, s. 36. Bundan sonra "FCO 141/4232" denecektir.

görüş alınması da şarta bağlanmıştır.⁴ Dolayısıyla bu belgenin önemine binaen içeriğine ulaşılması sınırlı tutulduğu görülmüştür.

Belgenin giriş bölümünde EOKA'nın terör faaliyetlerine başlamasına müteakiben Kıbrıslı Türklerin de karşı faaliyete bulunduğundan söz edilmektedir. Belgede, Türklerin kendilerini koruyabilmek için “*Kara Yılan*”⁵ adında bir teşkilat kurduklarından bahisle ilk teşkilatın bu olduğu değerlendirilmektedir. Buna göre X.145 numaralı dosyada *Kara Yılan* adı, sadece 3 belgede geçmektedir. İlk belge 26 Mayıs 1958,⁶ ikinci belge 10 Haziran 1958⁷ ve üçüncü belge ise 27 Temmuz 1958⁸ tarihlidir. Her üç belge de TMT öncesi teşkilatlanmalara ait bilgiler bulunurken, *Kara Yılan* adı ilk kez burada zikredilmiştir. Bu bağlamda Kıbrıslı Türklerin kurduğu en eski, hatta ilk teşkilatın *Kara Yılan* olduğu anlaşılmaktadır.⁹

İlgili dosyada adı geçen teşkilat hakkında daha fazla bilgi bulunmadığı görülse de *Kara Yılan* adındaki teşkilatın EOKA'nın kurulduğu 1 Nisan 1955 tarihinden sonra, CIC'in istihbarat raporlarına ilk kez girdiği 22 Ağustos 1956 tarihinden önce kurulmuş olabileceğini göstermektedir. *Kara Yılan*'ın kuruluş tarihiyle ilgili görüşü, CIC'in 22 Ağustos 1956 tarihli ve CIC/5/502 numaralı belgesine dayandırmak mümkündür.¹⁰ Bahse konu belgede *Kara Yılan* adının geçmesi, bu Teşkilat'ın daha önceki tarihlerde de var olduğunu göstermekte, ancak tam olarak hangi tarihte kurulduğunu belirtmemektedir. Buna göre *Kara Yılan*'ın, EOKA'nın kurulduğu 1 Nisan 1955'ten hemen sonra veya en erken Mayıs 1955 ile en geç Temmuz-Ağustos 1956 arasında kurulduğu anlaşılmaktadır.

Konuyla ilgili olarak bir başka arşiv belgesinde ise *Kara Yılan*'dan söz edildiği ve bu belgede 15 ile 16 Mayıs 1955 tarihlerinin geçtiği görülmektedir. Colonial Office (CO) arşiv belgelerine istinaden *Kara*

⁴ FCO 141/4232, a.g.b., 22.04.1958, s.36.

⁵ Belgede, “*Kara Yılan*” adı Türkçe olarak yazılmış olup, ardından “*Black Snake*” şeklinde ifade edilmiştir. Bunun için bkz... FCO 141/4232, a.g.b., 22.04.1958, s.36; FCO 141/4232, a.g.b., “Proscription of Turkish Resistance Organisation”, 26.05.1958, s.38 ve FCO 141/4232, a.g.b., “Memorandum: Proscription of Turkish Resistance Organisation”, 28.05.1958, s.42. Ancak bazı belgelerde “*Yara Yılan*” olarak da ifade edildiği görülmüştür. Bunun için bkz... FCO 141/4232, a.g.b., “The Turkish Resistance Movements, TMT”, 15.07.1958, s.86.

⁶ FCO 141/4232, a.g.b., 26.05.1958, s.38.

⁷ FCO 141/4232, a.g.b., 10.06.1958, s.47.

⁸ FCO 141/4232, a.g.b., No.85'e Ek, 10.06.1958, s.85.

⁹ İlgili arşiv dosyasında *Kara Yılan* adı ilk kez 26 Mayıs 1958 tarihinde geçmektedir. Bunun için bkz... FCO 141/4232, a.g.b., “Proscription of Turkish Resistance Organisation”, 26.05.1958, s.38.

¹⁰ FCO 141/4232, a.g.b., 28.05.1958, s.39.

ARŞİV BELGELERİNE GÖRE KIBRIS'TA TÜRK MUKAVEMET TEŞKİLATI (TMT)
ÖNCESİ YERALTI TEŞKİLATLARI: KARA YILAN, VOLKAN VE 9 EYLÜL CEPHESİ
İLE İLGİLİ YENİ BİLGİLER

Yılan'ın varlığından söz edildiği, Teşkilat'ın EOKA'ya karşı mücadele etmek için Kıbrıslı Türkleri davet ettiği, bildirimler yayımladığı ve bu bildirimleri Ada'nın birkaç kasabasında dağıttığı ifade edilmiştir.¹¹ Buna göre *Kara Yılan* adlı teşkilatın en erken 1955 yılının 15-16 Mayıs'ından önce kurulmuş olabileceğini göstermektedir.

Bu tarihler dikkate alınırsa *Kara Yılan*'ın faaliyetleri, en fazla 14-15 ay gibi bir süreye tekabül ettiği veya sürdürmüş olabileceği değerlendirilmektedir. İstihbarat belgelerinde *Kara Yılan*'ın yerini *Volkan*'ın almış olması ve bu Teşkilat'ın kuruluş tarihinin en az Nisan 1956'ya kadar geriye çekilebilecek olması, *Kara Yılan*'la ilgili ifade edilen 22 Ağustos 1958 tarihini ister istemez Nisan 1956'ya kadar çekilebileceğini göstermektedir. Buna göre *Kara Yılan*'ın faaliyet süresi 4 ay daha kısalarak, en fazla 10-11 ayla sınırlandırılması mümkün olabilecektir. Ancak bu Teşkilat'ın faaliyetlerini bu kadar dahi sürdürmediği tahmin edilmektedir.

İlgili arşiv belgelerinde bundan başka bir verinin bulunmaması *Kara Yılan*'ın muhtemelen Lefkoşa'da kurulduğunu, daha çok Türk mahallelerinde görev yaptığını, Ada'nın tamamına nüfuz edemediğini, gerekli maddî ve lojistik güce sahip olmadığını, kısa ömürlü olduğunu ve güçlü bir organizasyon olmadığını göstermektedir.

1.2. Volkan: İngiliz arşiv belgelerinde *Kara Yılan*'dan sonra “*Volkan*” adında yeni bir teşkilatın kurulduğu, “*kısa bir sürede onun yerini aldığı*” ve *Volkan*'ın temel amacının Kıbrıslı Türkleri EOKA “*saldırılarına karşı*” korumak olduğu belirtilmiştir.¹² Belgelerden hareketle *Volkan*'ın, tıpkı *Kara Yılan*'da olduğu gibi savunma nitelikli bir teşkilat olduğu ve Ada Türklerini korumak için kurulduğu anlaşılmaktadır.¹³ Lefkoşa'nın tanınmış marangozlarından Şakir Özel'in liderliğini yaptığı, ancak her aşamasında Dr. Küçük'e karşı sorumlu olduğu *Volkan*'da, onun kadar çaba harcayan Selçuk Osman ve Kemal Mişon'un da adı geçtiği bilinmektedir.

Volkan'ın mottosu, “*Var Olmak Lâzımsa Kan Akıtmamak Niye*”¹⁴ şeklinde betimlenmiştir. Bir yönüyle *Volkan*, TMT'nin embriyonik hâli gibidir. *Volkan* damgalı belgelerde, sol başta “*VOLKAN*” adının büyük

¹¹ Colonial Office (CO) 926/413, No.46, “Cyprus Police Headquarters”, 16.05.1955, s.1. Bundan sonra “*CO*” denecektir.

¹² FCO 141/4232, a.g.b., 22.04.1958, s.36.

¹³ FCO 141/4232, a.g.b., “The Turkish Resistance Movements, TMT”, 15.07.1958, s.86.

¹⁴ Bu mottunun ilk harfleri kullanılarak “*Volkan*” kelimesi üretilmiş ve teşkilatın adı bu minvalde tasvir edilmiştir.

harflerle yazıldığı, hemen altına ele aldığı konuyla ilgili başlık koyduğu, “Teşkilatımız Aşağıdaki Pek Mühim Noktalara Halkımızın Nazarı Dikkatini Çekeriz”,¹⁵ “İhtar”¹⁶ veya “Korkmuyoruz”¹⁷ şeklinde adlandırdığı, metnin sonunda ise “Başkan Alparslan/Başkan Alp Arslan”¹⁸ veyahut sadece “Volkan”¹⁹ olarak rumuz yazıldığı görülmüştür. *Volkan*’ın 4 Nisan 1957 tarihli bildirisinde olduğu gibi “birimiz hepimiz, hepimiz birimiz için(dir)”²⁰ sözüyle metne son verildiği olmuştur.

Volkan’ın kuruluş tarihi meselesine gelince, bu konu hakkında *Kara Yılan*’da olduğu gibi kesin bir tarihe rastlamak mümkün olmamıştır. Kaldı ki bugüne kadar *Volkan*’ın kuruluş tarihiyle ilgili herhangi bir tespit de yapılmamıştır. Ancak arşiv belgelerinden hareketle *Volkan*’ın takribi kuruluş tarihini belirlemek mümkün olabilmıştır. Buna göre *Volkan*’ın 18 Ocak 1957 tarihli istihbarat belgesinde adının ilk kez geçtiği ve bundan hareketle Teşkilat’ın bu tarihten önce kurulmuş olabileceği anlaşılmaktadır.²¹ Ancak eldeki diğer istihbarat belgelerine göre sömürge yönetiminin polis teşkilatındaki Türklerin EOKA tarafından Nisan 1956’da öldürülmeleri üzerine meydana gelen ayaklanmaların ve kundaklamaların başlıca azmettirici olarak değerlendirilmesi sebebiyle *Volkan*’ın kuruluş tarihini en az Nisan 1956’ya kadar, hatta biraz daha geriye götürmek mümkündür. Buna göre *Volkan*’ın, en erken Nisan 1956 ile en geç Ocak 1957 arasında kurulduğu anlaşılmaktadır. Bu tarihler dikkate alınırsa *Volkan*’ın faaliyetleri en fazla 15-16 ay sürdüğü tahmin edilmektedir. Zira 9 Eylül Cephesi’nin *Volkan*’dan sonra kurulması ve bu Teşkilat’ın ilk bildirisini 14 Ağustos 1957 tarihinde yayımlamış olması,²² *Volkan*’ın faaliyetlerini en fazla Temmuz-

¹⁵ “Volkan: Teşkilatımız, Aşağıdaki Pek Mühim Noktalara, Halkımızın Nazarı Dikkatini Çekeriz”, Υπουργείο Εσωτερικών και Δημόσιας Ταξείωσης, Κρατικό Αρχείο, ΕΟΚΑ Φυλλάδια: Τουρκικά Φυλλάδια TMT και VOLKAN EOKA20/1, 04.04.1957. Bundan sonra “*Volkan, TMT και VOLKAN EOKA20/1, 04.04.1957*” denecektir. Ayrıca bu belgelerin temini için Mustafa Kemal Kasapoğlu’nun gayretleri için teşekkür ediyorum.

¹⁶ “İhtar”, Υπουργείο Εσωτερικών και Δημόσιας Ταξείωσης, Κρατικό Αρχείο, ΕΟΚΑ Φυλλάδια: Τουρκικά Φυλλάδια TMT και VOLKAN EOKA20/2, ty. Bundan sonra “*İhtar, TMT και VOLKAN EOKA20/2, ty*” denecektir.

¹⁷ “Korkmuyoruz”, TMT και VOLKAN EOKA20/3, ty.

¹⁸ “Volkan”, TMT και VOLKAN EOKA20/1, 04.04.1957 ve “İhtar”, TMT και VOLKAN EOKA20/2, ty.

¹⁹ “Korkmuyoruz”, TMT και VOLKAN EOKA20/3, ty.

²⁰ “Volkan”, TMT και VOLKAN EOKA20/1, 04.04.1957.

²¹ Belgede; “*The Turkish Organisation Volkan*” olarak yazılmış olup, ardından “*Volcano*” şeklinde ifade edilmiştir. Buna göre Teşkilat’ın adı “*Kıbrıs Türkleri Teşkilatı Volkan*” olarak tanımlanmıştır. Bunun için bkz... FCO 141/4232, a.g.b., 22.04.1958, s.36.

²² FCO 141/4232, a.g.b., 22.04.1958, s.36.

ARŞİV BELGELERİNE GÖRE KIBRIS'TA TÜRK MUKAVEMET TEŞKİLATI (TMT)
ÖNCESİ YERALTI TEŞKİLATLARI: KARA YILAN, VOLKAN VE 9 EYLÜL CEPHESİ
İLE İLGİLİ YENİ BİLGİLER

Ağustos 1957'ye kadar sürdürmüş olabileceğini göstermektedir. Buna göre *Volkan*'ın faaliyetleri Nisan 1956'tan itibaren alınırsa en çok 15-16 ay, Ocak 1957'den itibaren alınırsa en az 6-7 ay gibi bir süre sürdürmüş olabileceği değerlendirilmektedir. Ancak bu durum İngiliz ve GKRY arşivlerinde bulunan belgelere göre daha farklı bir tarihlendirme yapmayı gerektirmiştir. Örneğin *Volkan*'la ilgili tespit edilen ve "Kıbrıs Cumhuriyeti Adalet ve Kamu Düzeni Bakanlığı Devlet Arşivi"ne bulunan bir belgeye göre "*Teşkilatımız, Aşağıdaki Pek Mühim Noktalara, Halkımızın Nazarı Dikkatini Çekeriz*" başlığını taşımaktadır.²³ İlgili arşivde "*EOKA Broşürleri: Türkçe TMT ve Volkan Bildirileri*" adını taşıyan dosyada *Volkan*'a ait 3 belgenin bulunduğu tespit edilmiştir. Buna göre *Volkan*'a ait ilk belgenin 4 Nisan 1957 tarihli olduğu görülmekte²⁴ ve *Volkan*'ın TMT'ye dönüşmesiyle ilgili geçen sürenin halef-selef ilişkisiyle uyumlu olduğu anlaşılmaktadır.

Buna karşın *Volkan*'ın kuruluş tarihi ile ilgili bilgiyi, Amerikan Merkezî İstihbarat Teşkilatı (Central Intelligence Agency/CIA)'nın belgeleri arasında görmek mümkündür. CIA'nın "*Information from Foreign Documents or Radio Broadcasts*" belgesinde *Volkan*'la ilgili ilk bildirisinin 15 Nisan 1956 tarihinde ve *Albay Fethi* rumuzuyla yayımlandığı anlaşılmaktadır.²⁵ *Volkan*, yayımlandığı bildiriye Teşkilat'ın adının halka açık yerlerde kullanmamasını istemiş, ardından da kamuoyunu bilgilendirerek "*yakında toplumsal çatışmaların başlayacağını*" belirtmiştir. Bildirisinin devamında "*Volkan hakkında bilerek veya gösteriş amaçlı bilgi vermeye cüret edenler, köpek gibi vurularak cezalandırılacağı, İngiliz sevdalısı sömürgeci uşaklara Türk değil, hain muamelesi yapılacağı ve görevlerine ihanet derecesinde hareket eden polislerin [ise] cezalandırılacağı*"²⁶ belirtilmiştir. Bu belgeden de anlaşılmaktadır ki, *Volkan*'ın 15 Nisan'da yayımlandığı ilk bildirisinden kısa bir süre önce kurulmuş olması kuvvetle muhtemeldir.

Yukarıdaki bilgilerin hilafına *Volkan* ile ilgili farklı bilgilere de ulaşmak mümkün olmuştur. Kıbrıs'taki sömürge idaresine bağlı istihbarat birimlerinin raporlarında *Volkan*'ın EOKA karşıtı bir örgüt olduğu, Kıbrıslı Türklerin can ve mal güvenliğini korumak için kurulduğu ve bu amaçla silah

²³ Υπουργείο Ιστορίας και Δημόσιας Ταξείωσης, Κρατικό Αρχείο, ΕΟΚΑ Φυλλάδια: Τουρκικά Φυλλάδια TMT και VOLKAN ΕΟΚΑ20/1-12, Λευκωσία, 2002, s.2, [http://www.mjpo.gov.cy/mjpo/statearchive.nsf/BE1759305D07527FC2258059002328CA/\\$file/%CE%95%CE%9F%CE%9A%CE%9120%201-12.pdf](http://www.mjpo.gov.cy/mjpo/statearchive.nsf/BE1759305D07527FC2258059002328CA/$file/%CE%95%CE%9F%CE%9A%CE%9120%201-12.pdf), (Erişim tarihi: 13.11.2022).

²⁴ a.g.b.

²⁵ The National Archives of the United States (NAUS), Digital Archive of the CIA, "Information from Foreign Documents or Radio Broadcasts", D455107, 15.04.1956, s.1. Bundan sonra "*NAUS*" denecektir.

²⁶ NAUS, a.g.b., D455107, 15.04.1956, s.1.

toplamaya çalıştığı belirtilmiştir.²⁷ İngiliz istihbarat birimlerinin Ağustos ayının ikinci yarısında (1955) böylesi bir faaliyeti rapor etmesine rağmen bu Teşkilat'ın adını zikretmemesi ilginçtir. EOKA'nın 1955 Nisanında faaliyete geçmesi üzerine Türkler arasında küçük nüvelerin oluşabileceği ve bu amaçla silah toplayabileceği değerlendirilecek olursa, bu teşkilatın *Volkan* öncesi yapılanmalardan biri olan *Kara Yılan*'ın olabileceğini akla getirmektedir. Ancak bu Teşkilat'ın yine de *Volkan* olmadığı anlamına gelmemektedir. Zira Türk kaynaklarına göre ilgili zaman dilimiyle uyumlu olması hasebiyle bu Teşkilat'ın *Volkan* olabileceği değerlendirilmektedir.

İngiliz istihbarat belgelerine göre *Volkan* ile ilgili ilk bilginin 1955 Ağustosunun ikinci yarısından itibaren görülmesi, ardından 3 Eylül, 20 Eylül, 15 Ekim, 21 Ekim, 21 Kasım, 1 ve 8 Aralık 1955'ten, en sonunda 9 Ocak 1956 ile 18 Ocak 1957 tarihlerinden söz edilmesi,²⁸ *Volkan*'ın CIA'nın 15 Nisan 1956 tarihli ilk bildirisinden de önce kurulmuş olabileceğini göstermektedir.

İngiliz istihbarat belgelerine göre *Volkan*'ın ilan ettiği bildirimlerin tamamında hedef kitlenin Kıbrıs Türk gençliği olduğu görülmekte, üye sayısının ise çelişkili olmakla birlikte 200 ila 5.000 arasında olduğu gösterilmektedir.²⁹ *Volkan*'ın Ada'nın tamamına nüfus edemediği, belirli merkezlerin dışında eylem yapamadığı, büyük ve ses getirici faaliyetlerde bulunamadığı göz önüne alınırsa bu Teşkilat'a mensup olanların sayısının bu kadar çok olamayacağı, dolayısıyla istihbarat belgesinde ifade edilen rakamların abartılı olduğu değerlendirilmektedir.

İngiliz istihbarat belgelerinde *Volkan* ile ilgili değerlendirme yapılırken, “gevşek nitelikli bir birlikten” söz edilmektedir.³⁰ CIC belgelerine göre *Volkan*'ın kurumsal bir örgütten ziyade Helen milliyetçiliğine ve terörüne karşı Türk toplumunu koruyan ve onun adına direniş faaliyetinde bulunan bir teşkilat olarak tanımlanmıştır.³¹ Bu tanımlamadan hareketle denebilir ki, bu

²⁷ Foreign Office (FO) 371/117659/CIC(55)17(Final), No.16/55, “Special Branch Fortnightly Intelligence Report for the Second Half of Aug 1955”, 03.09.1955, s.1.

²⁸ FCO 141/3678, “Commissioner of Police to Hon. Colonial Secretary”, 15.10.1955, s.1; FCO 141/3678, “Commissioner of Police to Administrative Secretary”, 21.10.1955, s.1; FCO 141/3678, “Commissioner of Police to Chief of Staff to Her Majesty's Government (COSHEG)”, 21.11.1955; 01.12.1955 ve 08.12.1955, s.1; FCO 141/4408, “Commissioner of Police to COSHEG”, 09.01.1956, s.1; FCO 141/3840, CIC(57), “The Turkish Cypriot Organisation, Volkan”, 18.01.1957, s.1.

²⁹ FCO 141/3678, “Commissioner of Police to Hon. Colonial Secretary”, 15.10.1955, s.1.

³⁰ FCO 141/4232, a.g.b., 22.04.1958, s.36.

³¹ FO 371/117659/CIC(55)17(Final), No.16/55, “Special Branch Fortnightly Intelligence Report for the Second Half of Aug 1955”, 03.09.1955, s.1.

ARŞİV BELGELERİNE GÖRE KIBRIS'TA TÜRK MUKAVEMET TEŞKİLATI (TMT)
ÖNCESİ YERALTI TEŞKİLATLARI: KARA YILAN, VOLKAN VE 9 EYLÜL CEPHESİ
İLE İLGİLİ YENİ BİLGİLER

dönemden EOKA'nın birçok üyesinin teröre ve cinayete karıştığı gerekçesiyle hapse atıldığı veya idam edildiği bir dönemde İngiliz makamlarının *Volkan*'ın az sayıdaki mensubunu yargılaması veya hiçbir üyesini idam etmemesi bu görüş destekler niteliktedir. Ancak *Volkan*'ın, EOKA'nın yaptığı gibi terör faaliyetlerine bulaşmaması, onunla mukayese edilemeyecek kadar küçük bir örgüt olması ve kapasitesinin yeterli olmaması, EOKA militanlarının karşılaştığı muameleyle karşılaşmamasına neden olmuştur.

Bütün bunlardan sonra *Volkan*'ın kuruluş tarihini en erken 1955 Ağustosunun ikinci yarısına kadar geriye çekilebileceğini göstermektedir. 15 Ağustos ile 30 Ağustos 1955 tarihleri arasında kurulmuş olması muhtemel olan *Volkan*'ın faaliyetleri, en fazla 23-24 ay gibi bir süreye denk geldiği tahmin edilmektedir. Zira *9 Eylül Cephesi*'nin *Volkan*'dan sonra kurulması ve adı geçen Teşkilat'ın ilk bildirisini 14 Ağustos 1957 tarihinde yayımlamış olması,³² *Volkan*'ın faaliyetlerini en fazla Temmuz-Ağustos 1957'ye kadar sürdürdüğünü göstermektedir. Buna göre *Volkan*'ın faaliyetleri Ağustos 1955'ten itibaren ele alınırsa, en fazla 23-24 ay gibi bir süre devam etmiş olabileceği değerlendirilmektedir.

Genel olarak *Volkan*'ın, EOKA'ya karşı duyduğu olumsuz hisler en üst düzeydedir. Olumsuz hislerini sembolleştirme başarısı göstermesine rağmen *Volkan*, gücünü askerî kapasiteyle ikame edebilmiş değildir. İnsan kaynaklarını, askerî gücünü ve maddî varlıklarını istenilen düzeye ulaştıramayan ve bu nedenle örgütsel yapısı *gevşek nitelikli* olarak değerlendirilen *Volkan*'ın, Kıbrıslı Türklerin arzuladığı EOKA dengi bir yapılanmaya dönüştüğü iddia edilemez. Örneğin konuyla ilgili bir başka belgede *Volkan*'ın iyi örgütlenmediği ya da EOKA'yla mukayese edilebilecek kadar büyük olmadığı açıkça belirtilmiştir.³³ Türkiye'nin Lefkoşa Konsolosu Kemal Girgin de aynı fikirdedir. Girgin, Lefkoşa'da bir grup gencin *Volkan* adında bir teşkilat kurduğunu, ancak eylemlerinin dikkate değer olmadığını, faaliyetlerinin sembolik düzeyde kaldığını ve üyelerinin ise amatör kişilerden oluştuğunu belirtmiştir.³⁴ Dönemin arşiv belgelerine göreyse *Volkan*'ın ateşli silahlara sahip olması ve bünyesinde kararlı Türk gençlerinin bulunması sebebiyle bu zafiyetini kısa sürede

³² FCO 141/4232, a.g.b., 22.04.1958, s.36.

³³ FCO 141/4232, a.g.b., "Proscription of Turkish Resistance Organisation", 26.05.1958, s.38.

³⁴ Kemal Girgin, *Dünyanın Dört Bucağı-Bir Diplomatın Anıları (1957-1997)*, Milliyet Yay., İstanbul, 1998, s.151.

giderebileceği değerlendirilmiştir.³⁵ Bir yönüyle *Volkan*'ın Ada'daki insan kaynağına güvendiği ve işlevsel boyut kazanabileceği düşünülmektedir.

Volkan'ın temel faaliyetleri, Kıbrıslı Türklerin maruz kaldığı şiddet eylemlerine karşı *misillemede* bulunmak ve birtakım *tehdit eylemlerinden* oluşmaktadır. *Volkan*'ın EOKA'ya karşı eylem tarzı, daha çok bildiriler ve sloganlar şeklinde olmuş, buna göre propaganda bir araç olarak kullanılmıştır. Buna göre ilk bildirilerden itibaren EOKA'nın öldürdüğü her Türk'e karşılık 4 Rum'un öldürüleceğini işaret eden *Volkan*'ın tehdit edici yönünün güçlü olduğu kuşkusuzdur.³⁶ 1956 yılından itibaren tehditlerini hayata geçirmeye çalışan *Volkan*, birtakım eylemlerle kendini görünür kılmaya çalışmıştır. Bu sebeple *Volkan*, 1956 Nisan'ında polis memuru bir Kıbrıslı Türk'ün öldürülmesine karşılık misillemede bulunmuş ve bir Rum'u yaralamıştır. Akabinde Temmuz ayında toplumlararası çatışmalarda başrol oynayan Larnakalı bir Rum'a saldırıda bulunmuş, protesto yürüyüşü düzenleyerek halkı heyecana getirmiş, 1956 Noel'inde Lefkoşa'daki Rum mallarına bombalı saldırılar düzenlemiş ve EOKA saldırılarına karşı misillemede bulunarak varlığını tescil ettirtmeye çalışmıştır. Mart 1957'deki EOKA'nın ilan ettiği ateşkesin ardından *Volkan*, bildirimlerinde hakarete ve tehdide varan mesajlarda bulunmuş olsa da şiddete tevessül etmemiştir.³⁷ *Volkan*'ın yayımladığı 28 Kasım 1956 tarihli belgede EOKA'nın *Volkan*'ı itham ettiği ve "*tedhişçilik[le]*" suçladığı belirtilmiştir. *Volkan* ise bu ithamı kabul etmeyerek açık bir dille reddettiğini açıklamıştır.³⁸

İngiliz istihbarat kaynaklarına göre *Volkan*'ın yaptığı propaganda basit, yavan ve zaman zaman kötü yazılmış metinlerden oluşmaktadır. Belgelerin orijinaline bakıldığında EOKA'yı ve Rum destekçilerini aşağılama, küçümseme, ötekileştirme şeklinde bir dil kullanıldığı,³⁹ Türkiye'yi, Türklüğü, Kıbrıs Türk liderliğini ise yüceltme, değer verme, haklılığını gösterme eğiliminde olduğu görülmüştür. Buna karşın *Volkan*'ın tehditleri, genel hatlarıyla abartılı, uygulamadan uzak ve söylemden öteye geçebilmiş

³⁵ FCO 141/4232, a.g.b., 22.04.1958, s.36; FCO 141/4232, a.g.b., "Proscription of Turkish Resistance Organisation", 26.05.1958, s.38 ve FCO 141/4232, a.g.b., "Memorandum: Proscription of Turkish Resistance Organisation", 28.05.1958, s.42.

³⁶ FCO 141/3678, "Commissioner of Police to Hon. Colonial Secretary", 23.08.1955, s.1.

³⁷ a.g.b., s.1; CO 926/209, "Weston to Reddaway", 02.07.1956, s.1; CO 926/419, "Harding to Colonial Office", 26-27.12.1956, s.1; FCO 141/3840, CIC(57), "The Turkish Cypriot Organisation, Volkan", 18.01.1957, s.1; FCO 141/3840, No.ST/1028/1/11, "Special Branch, Volkan", 20.07.1957, s.1.

³⁸ "İhtar", TMT Kat VOLKAN EOKA20/2, ty.

³⁹ "Korkmuyoruz", TMT Kat VOLKAN EOKA20/3, ty.

ARŞİV BELGELERİNE GÖRE KIBRIS'TA TÜRK MUKAVEMET TEŞKİLATI (TMT)
ÖNCESİ YERALTI TEŞKİLATLARI: KARA YILAN, VOLKAN VE 9 EYLÜL CEPHESİ
İLE İLGİLİ YENİ BİLGİLER

değildir.⁴⁰ *Volkan*'ın 28 Kasım 1956'da EOKA'nın bildirisine cevaben yaptığı açıklamada bunu görmek mümkündür. “*İhtar*” adlı bildirisinde EOKA'ya hitaben “...herhangi bir TÜRK KARDEŞİME yapılan ufacık bir tecavüz vukuunda misilleme hareketi olarak CANA CANLAR ile mukabele edeceğimize and içip hazır olduğumuzu ihbar ederiz”⁴¹ veya 22 Aralık 1956 tarihli “*Enosis'e giden yol Atina'dan değil, mezarlıktan geçer*” şeklindeki ifadede de anlaşılabilir. ⁴² Bir başka örnek ise GKRY'nin Adalet ve Kamu Düzeni Bakanlığı'na bağlı arşivde bulunan 4 Nisan 1957 tarihli belgede “*Dünyanın iflâs etmiş politikacılarından Averof'un Birleşmiş Milletler'de bir paçavra gibi dışarı atıldığını göz önüne tutarak ve dünya efkârı umumiyesine güir sesiyle, hatta icap ederse bazusu [sic.] ile haklarımızı müdafaa etmiş ve edecek olan büyük Türkiye'mizin ve Kıbrıs'taki başkanlarımızın izinden zerre kadar şaşmamayı, halkımıza şiddetle tavsiye ederiz*”⁴³ dediği görülmüştür. Bildirinin devamında *Volkan*, Kıbrıs'ta günlük yayımlanan bir gazeteye atıf yaparak “*şahsi menfaat için baştan aşağı yalan ve propagandalarla dolu ve ...çarşıda dellanandıktan [sic.] sonra çöplüğe (???) atılan bir gazete*”⁴⁴ olduğundan bahsederek aşağıladığı ve Makarios'a izafeten “...Büyük Britanya gibi müttefikimiz olan şerefli bir devletin, canilerin başkanı olup, kendisine din reisi süsü veren serseri bir papazla karşı karşıya oturup, müzakerelerde bulunmak küçüklüğünü göstermeyece[ğini]...” ifade ederek tahkir ettiği tespit edilmiştir.⁴⁵ Bu belgeden de anlaşılmalıdır ki *Volkan*, Türkiye'nin ve Türk milletinin Büyük Britanya'yla ilişkilerinin iyi olduğundan söz ederek, İngilizleri müttefik gördüğünü ve bundan mülhem alarak İngiliz sömürge yönetimine karşı duruş sergilemediğini belirtmiştir. *Volkan*'ın temel olarak karşı olduğu durum, İngiliz sömürge yönetiminin EOKA'yı ve Makarios'u muhatap alması ve çözüm için olanlarla görüşmesidir.

Tarihi belli olmayan, ancak *Volkan*'ın “*Korkmuyoruz*” başlıklı bildirisinde de ifade ettiği gibi, EOKA ve Politikai Epitropi Kypriakou Agona (PEKA)'ya “*gafiller*” diye seslenerek, “*bir kuduz köpek gibi cemaatımıza [sic.] saldırmaktan vazgeçsinler. Çünkü bunun sonucunda ziyanlı [sic.] çıkacak olan kendileridir*” dediği, İstiklâl Savaşı'na vurgu yaparak, “*Türk'ün*

⁴⁰ FCO 141/4232, a.g.b., 22.04.1958, s.36 ve “*Korkmuyoruz*”, TMT Kat VOLKAN EOKA20/3, ty.

⁴¹ “*İhtar*”, TMT Kat VOLKAN EOKA20/2, ty.

⁴² CO 926/670, No:Ek, “*Volkan Leaflet*”, 22.12.1956, s.1.

⁴³ “*Volkan*”, TMT Kat VOLKAN EOKA20/1, 04.04.1957.

⁴⁴ İngilizce yayımlanan “*The Cyprus Times*” gazetesinden söz edilmektedir.

⁴⁵ “*Volkan*”, TMT Kat VOLKAN EOKA20/1, 04.04.1957.

icap ettiği zaman nasıl savaştığı” ve bundan ders alınması gerektiği, Yunan soyundan gelmedikleri halde Rumların Yunanlıymış gibi kendilerini gösterdiği, “*sahte kahraman palikaryacılıkla*” itham ettiği ve son olarak EOKA’dan “*Türkleri rahat bırakmalarını, ...korkmadık[larını]... ve ... icap ederse bunu yakın bir gelecekte ...ispat edece[klerini]*” belirterek bir ölçüde tehdit ettiği görülmüştür.⁴⁶

Buna rağmen *Volkan*, toplumsal yürüyüş düzenleme, sivil itaatsizliğe teşvik etme,⁴⁷ kundaklama,⁴⁸ darp etme gibi olaylarda aktif rol aldığı anlaşılmaktadır. İngiliz sömürge yönetimi, Türk polis memurlarının Nisan 1956 ve Ocak 1957’de öldürülmesine müteakiben toplumsal ayaklanmanın ve kundaklama eylemlerinin azmettirici rolünde gördüğü *Volkan*’ın, Aralık 1956’da bir Rum’un mülküne bombalı saldırıda bulunması ve Ağustos 1957’de bir Rum’a ait fabrikada 4 kişinin ölümüyle sonuçlanan patlamanın faili şeklinde gösterilmesi, Teşkilat’ın tehdit oluşturabileceği görüşünü giderek güçlendirmiştir. *Volkan*’ın kurulduktan sonra bu türden faaliyetlere girişmesi, tehdit faaliyetlerinin kâğıt üzerinde kalmadığını göstermiş ve bu amaçla 4 cinayetten ve 2 cinayete teşebbüsten sorumlu olarak dikkat edilmesi gereken örgütler sınıfına girmesine neden olmuştur.⁴⁹ Bu açıdan bakıldığında *Volkan*, EOKA kadar olmasa da yaptığı propaganda ve uyguladığı şiddet eylemleri nedeniyle Ada’da ikinci bir silahlı nüvenin olduğu gerçeğini kanıtlar gibidir. Öyle ki *Volkan*, tedhiş nedeniyle sürgüne gönderilen Makarios’un affedilmesi ve Ada’ya dönmesi halinde öldürüleceğini belirtmesi ve bununla ilgili bildiri yayımlamaktan çekinmemesi dikkat çekicidir.⁵⁰ *Volkan*’ın yaptığı bu tehdidin İngiliz Hükümeti’nce kale alındığı, Makarios’un Ada’ya geri dönmemesi şartıyla serbest bırakılacağı, bunun karşılığında EOKA’nın şiddetten kaçınacağı çağrısında bulunduğu döneme denk gelmesi şaşırtıcı değildir.⁵¹

⁴⁶ “Korkmuyoruz”, TMT Kıt VOLKAN EOKA20/3, ty.

⁴⁷ FCO 141/4232, a.g.b., “The Turkish Resistance Movements, TMT”, 15.07.1958, s.86.

⁴⁸ Su borularından yapılmış patlayıcılardan ve molotof türü bombalardan bahsedilmektedir. Bunun için bkz... FCO 141/4232, a.g.b., “Proscription of Turkish Resistance Organisation”, 26.05.1958, s.38.

⁴⁹ FCO 141/4232, a.g.b., 22.04.1958, s.36; FCO 141/4232, a.g.b., “Proscription of Turkish Resistance Organisation”, 26.05.1958, s.38 ve FCO 141/4232, a.g.b., “Memorandum: Proscription of Turkish Resistance Organisation”, 28.05.1958, s.42.

⁵⁰ Andrew R. Novo, **On All Fronts: EOKA and the Cyprus Insurgency 1955-1959**, Unpublished Doctoral Thesis, University of Oxford, London, 2010, s.217.

⁵¹ “Editorial Note”, Foreign Relations of The United States, 1955-1957, Soviet Union, Eastern Mediterranean (FRUS), Vol.XXIV, No.233, <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1955-57v24/d233>, (Erişim tarihi: 25.11.2022).

ARŞİV BELGELERİNE GÖRE KIBRIS'TA TÜRK MUKAVEMET TEŞKİLATI (TMT)
ÖNCESİ YERALTI TEŞKİLATLARI: KARA YILAN, VOLKAN VE 9 EYLÜL CEPHESİ
İLE İLGİLİ YENİ BİLGİLER

İngiliz istihbarat belgelerine göre *Volkan*'la ilgili bir diğer konu ise sahip olduğu silahlarla ilgilidir. *Volkan*'ın sahip olduğu silahlar, genel itibarıyla Ada'da Türk toplumundan toplanan ya da satın alınan silahlardır. Ancak İngiliz istihbarat birimleri, *Volkan*'ın sahip olduğu silahlar Ada dışından ve kaçak yollarla getirildiğine inanmaktadırlar.⁵² *Volkan*'ın elindeki otomatik silahların kaçakçılık yoluyla elde edilebileceğini belirten İngiliz istihbarat birimleri, Teşkilat'ın güvenlik tehdidi oluşturabilecek seviyeye geldiğini belirterek rahatsızlıklarını dile getirmeye başlamışlardır. EOKA'nın idari birimleri ise *Volkan*'ın elindeki silahların EOKA'ya karşı kullanılması için İngiliz sömürge yönetimi tarafından verildiğini iddia etmektedirler. Konuyla ilgili olarak *Volkan*'ın yayımladığı bildiriye, *Volkan*'a ait silahların İngiliz sömürge yönetiminden temin edilmediği, bunun bir “*iftira*”, hatta bir “*utanmazlık*” olduğu değerlendirilmiş ve “*elimizde kâfi derecede silah vardır. Harding'in silahlarına ihtiyacımız yoktur*” dediği görülmüştür.⁵³

EOKA'nın bir başka bildirisinde ise bu konunun hilafına olacak şekilde *Volkan*'ın hiçbir silahının olmadığına işaret edilmiştir. *Volkan*'ın ise buna şiddetle karşı çıktığı ve “*...EOKA palikaryalarına bu düşüncelerini değiştirmelerini, aksi takdirde yakında büyük bir sürpriz ile karşılaşacaklarını...*”⁵⁴ hatırlatarak, silahlı eyleme geçebileceğinin sinyallerini vermeye başlamıştır.

1.3. 9 Eylül Cephesi: Ağustos 1957'de yapılan bombalama eyleminin azmettirici olduğu iddia edilen *Volkan*'ın içinde anlaşmazlıkların yaşandığı, bu yapıdan ayrılan birtakım kişilerin⁵⁵ “*9 Eylül Cephesi*”ni kurdukları bilinmektedir. 14 Ağustos 1957'de ilk bildirisini yayımlayan *9 Eylül Cephesi*'nin, 1571'de Türklerin Lefkoşa'yı fethettikleri ve Yunanların 1923'de İzmir'de yenilerek Anadolu'dan çekildikleri tarihe izafeten bu adın kullanıldığı anlaşılmaktadır. *9 Eylül Cephesi*, *Volkan*'ın adının karıştığı bombalı eylemlerden sonra *Ulus Ülfet*, *Mustafa Ertan*, *Kubilay Altaylı* ve *İsmail Beyoğlu* tarafından kurulmuştur.⁵⁶ İngiliz istihbarat belgelerine göre

⁵² FCO 141/4232, a.g.b., 22.04.1958, s.36.

⁵³ “Korkmuyoruz”, TMT Kat VOLKAN EOKA20/3, ty.

⁵⁴ a.g.b.

⁵⁵ Kemal Mişon, kişisel gerekçelerle *Volkan*'dan ayrılmış, Selçuk Osman İngiliz yönetimince Polemitya köyüne sürülmüş, Şakir Özel ise tutuklanarak hapse atılmıştır. Böylece *Volkan*, büyük ölçüde pasivize edilmiştir.

⁵⁶ *9 Eylül Cephesi*, TMT'nin kurucularından biri olan Dr. Burhan Nalbantoğlu'nun desteği ve yönlendirmeleriyle kurulduğu da iddia edilmektedir. Bunun için bkz... Petros Savvides, **The Operation**

bu Teşkilat tanımlanırken, *Volkan*'ın yerini ve görevini aldığından söz etmektedir. *Volkan*'ın faaliyetlerinden, yönetiminden, organizasyonundan ve bazı şüpheli finansal işlemlerinden rahatsızlık duyulmasından sonra ortaya çıktığı iddia edilen 9 Eylül Cephesi,⁵⁷ *Volkan*'ın savunma pozisyonunu aynen koruyacağını belirtse de bildiri dağıtmaktan öteye geçemediği görülmüştür.⁵⁸

Adı geçen Teşkilat'ın siyasal ideolojisi, 1 numaralı bülteninde ifade edildiği şekliyledir. Buna göre ilgili bültende Kıbrıs'ın yarısına özgürlüğün geleceği işaret edilmiş ve *Taksim tezi* desteklenmiştir. Bunun için elden ne geliyorsa yapılacağını belirten Teşkilat, bu uğurda kişilerin tutuklanabileceğini, işkence görebileceğini ve nihayetinde idam dahi edilebilebileceğini dile getirmiştir. *Taksim tezini* gerçekleştirmek ve Anavatan'a uzanan yolda her türlü cefa çekilebileceğini, bunun için ölüm dahil her türlü ezaya hazır olduklarını, şehit olmanın iftihar kaynağı olduğunu ve müstakbel şehit analarına seslenerek, bu durumun onlar için gurur vesilesi olduğunu belirtmiştir.⁵⁹

“Kıbrıs Cumhuriyeti Adalet ve Kamu Düzeni Bakanlığı Devlet Arşivi” kayıtlarında “*EOKA Broşürleri: Türkçe TMT ve Volkan Bildirileri*” başlığı altındaki bölümde 9 Eylül Cephesi'yle ilgili iki belge bulunmaktadır. Bunlardan biri 14 Ağustos 1957, diğeri ise 24 Ağustos 1957 tarihlidir.⁶⁰ İlgili arşiv belgelerinden de anlaşılmaktadır ki, Ağustos ayında sadece 2 belge bulunmaktadır. Bundan da 9 Eylül Cephesi'nin en aktif olduğu dönemin Ağustos olduğu görülmektedir.

9 Eylül Cephesi'nin 1 numaralı bülten olarak belirttiği ve 14 Ağustos 1957'de yayımladığı bildiride Kıbrıs'ı, Türk Adası olarak değerlendirdiği ve Ada'yı “*Türk Kıbrıs*” olarak tanımladığı görülmektedir. Ada'da Türklerin haklarını korumak amacıyla kurulduğunu dile getiren 9 Eylül Cephesi, Kıbrıs'ta bugüne kadar kurulmuş veya görev yapmış bütün yeraltı

of Underground Armed Movements in Cyprus and their Influence on the Transition of a Colony into a Republic 1955-1963, Unpublished Thesis, University of Glasgow, Scotland, 2007, s.65.

⁵⁷ FCO 141/4232, a.g.b., 22.04.1958, s.36.

⁵⁸ a.g.b., s.35.

⁵⁹ “Dokuz Eylül Cephesi, I. Bülten”, Υπουργ γ ε Ιο Δ Ικαιοσυνησ Κα Ι Δημος Ιασ Ταξεωσ, Κρατικο Αρχαιο, EOKA Φυλλαδια: Τουρκικα Φυλλαδια TMT Και VOLKAN EOKA20/8, 14.08.1957. Bundan sonra “*Dokuz Eylül Cephesi, I. Bülten, TMT Και VOLKAN EOKA20/8, 14.08.1957*” denecektir.

⁶⁰ Υπουργ γ ε Ιο Δ Ικαιοσυνησ Κα Ι Δημος Ιασ Ταξεωσ, Κρατικο Αρχαιο, EOKA Φυλλαδια: Τουρκικα Φυλλαδια TMT Και VOLKAN EOKA20/1-12, Λευκωσία, 2002, s.2, [http://www.mjpo.gov.cy/mjpo/statearchive.nsf/BE1759305D07527FC2258059002328CA/\\$file/%CE%95%CE%9F%CE%9A%CE%9120%201-12.pdf](http://www.mjpo.gov.cy/mjpo/statearchive.nsf/BE1759305D07527FC2258059002328CA/$file/%CE%95%CE%9F%CE%9A%CE%9120%201-12.pdf), (Erişim tarihi: 13.11.2022).

ARŞİV BELGELERİNE GÖRE KIBRIS'TA TÜRK MUKAVEMET TEŞKİLATI (TMT)
ÖNCESİ YERALTI TEŞKİLATLARI: KARA YILAN, VOLKAN VE 9 EYLÜL CEPHESİ
İLE İLGİLİ YENİ BİLGİLER

teşkilatlarını bünyesinde topladığını belirtmesi dikkat çekicidir. 9 Eylül Cephesi, “Türk milliyetçi[si]” nüveleri hepsine seslenerek, “Cephe’imiz dahilindedir.”⁶¹ dediği ve var olan yeraltı teşkilatlarını aynı cephede toplamaya çalıştığı görülmüştür. Kıbrıs’ta Türkler arasında bütün yeraltı teşkilatlarının bir araya toplanması, onların yönetilmesi, tek bir organizasyona dönüştürülmesi ve buna “Cephe” adının verilmesi ilk kez görünen bir şeydir. Ancak 9 Eylül Cephesi’nin böyle bir organizasyonu yönetebilecek birikime, deneyime ve kapasiteye haiz olmadığı açıktır. Nitekim 31 Ağustos’ta meydana gelen elim kazadan sonra cephe hareketi tamamen akamete uğramış ve yönetilemez hale gelmiştir. 9 Eylül Cephesi, EOKA’ya karşı kurulduğu iddia edilse de Türk toplumu içindeki diğer mukavemet gruplarına karşı cephe açmış olması ve *Volkan*’a meydan okuması dikkat çekicidir.

Bildirinin devamında 9 Eylül Cephesi’nin bilgisi haricinde hiçbir kişinin faaliyete geçemeyeceği, yayın yapamayacağı, buna tevessül edenleri “kendini bilmez” olarak niteleyerek mahvedileceği ifade edilmiştir.⁶² 9 Eylül Cephesi, 24 Ağustos 1957 tarihinde yayımladığı ikinci bildirisinde ise bu kişileri “gafil” olarak tanımlamış ve “halkımızın arasına karışıp casusluk yapmakla” suçladığı kişilere açık ihtarda bulunmuş ve eylemlerine devam etmeleri halinde öldürüleceklerini bildirmiştir.⁶³

İlgili bildirinin 3. paragrafında ifade edildiği şekliyle 9 Eylül Cephesi, isim vermemiş olsa da ilgili kişinin fizikî özelliklerini zikrederek aleni bir şekilde tehditte bulunmuştur. Buna göre 9 Eylül Cephesi, bildiride “Türklük haini bir şahıs kulüplerde ve köylerde dolaşarak bir millî kahraman edasıyla Teşkilatımızın isminden istifade ederek, köylünün ne kadar silahlı olduğunu ve bu silahların nerede bulunduğunu öğrenmeye çalışmaktadır. Geçen hafta Lefkoşa’da birkaç kulübe uğradıktan sonra köyleri ziyarete başlayan bu şahıs, son iki gün içerisinde Ayakebir, Arçoz ve Çatoz’a uğramıştır. Kendisi ilkokul tahsili yapmış cahilce konuşan birisidir”⁶⁴ şeklinde tarif ettiği bu kişinin fizikî özelliklerine de temas ettiği görülmüştür. 9 Eylül Cephesi tarafından yakında takip edilen ve bilenen, ancak ismi ifşa edilmeyen bu kişinin fizikî özellikleri şu şekildedir: “Dişler iri ve lekeli olup, saçlarının ön

⁶¹ “Dokuz Eylül Cephesi, I. Bülten”, TMT Kαı VOLKAN EOKA20/8, 14.08.1957.

⁶² a.g.b.

⁶³ “9 Eylül Cephesi, II. Bülten”, Υπουργ γ ε Ιο Δ Ικαιοσυνησ Κα Ι Δημοσ Ιασ Ταξεωσ, Κρατικο Αρχειο, EOKA Φυλλαδια: Τουρκικα Φυλλαδια TMT Kαı VOLKAN EOKA20/9, 24.08.1957. Bundan sonra “9 Eylül Cephesi, II. Bülten, TMT Kαı VOLKAN EOKA20/9, 24.08.1957” denecektir.

⁶⁴ “9 Eylül Cephesi, II. Bülten”, TMT Kαı VOLKAN EOKA20/9, 24.08.1957.

*kısmı dökülmüş, kumral, zayıf, arada [bir] gözlük takmaktadır*⁶⁵ şeklinde tanımladığı bu kişinin cezalandırılacağı ifade edilmiştir.

Bildirinin devamında bu kişinin *9 Eylül Cephesi*'ni överek “*müthiş bir Teşkilat*” dediği, “*ona yardım ediniz; silahlarınızı ona hazırlayınız*” diye konuştuğu ve Türklerin elindeki silahlarla ilgili bilgi toplamaya çalıştığı belirtilmiştir. Bu kişiye şahsi uyarıda bulunulmayarak, “*aleni ihtarda*” bulunulduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra İngiliz sömürge yönetiminin Ada’daki istihbarat biriminin (*Special Branch*) Lefkoşa şubesinde görevli olduğundan ve “*vatansız*” olarak tasvir edildiğinden bahisle bu kişinin eylemlerine devam etmesi halinde cezalandırılacağı da dile getirilmiştir.⁶⁶

Bildirinin 4. paragrafında ise İngilizce yayınlanan “*Times of Cyprus*”⁶⁷ gazetesine dikkat çeken *9 Eylül Cephesi*, Türklerin aleyhine çeşitli haberler yapan ve bunu yayımlayan gazeteye karşı şiddet eylemlerine başvurulmayacağını, bu gazetenin sanıldığı aksine İngiliz Gizli Servisi’ne hizmet ettiğini, bu türden yazılan haberlerin Türkleri galeyana getirmek için yayımlandığını, Türklerin terörize edilerek tutuklanmalarının istendiğini, bunu bildiklerinden “*pire (için) yorgan yakacak kadar aptal*” olmadıklarını ve bütün bunları gazetenin sahibi ve editörü Charles Foley’e⁶⁸ hitaben “*Sevgili Foley!*”in dikkatine sunduklarını dile getirmek istemiştir.⁶⁹

9 Eylül Cephesi’nin bildirimlerinde kullandığı *imza* veya *rumuz* dikkat çekicidir. *9 Eylül Cephesi* tarafından kullanılan *imza* veya *rumuzun* değişik harflerden oluştuğu, kendi içinde bir kombinasyon oluşturduğu ve bunu taktik icabı yaptığı belirtilmiştir.⁷⁰ Nitekim *9 Eylül Cephesi*’nin 14 Ağustos tarihli ilk bildirisinde “*G.B.*”,⁷¹ 24 Ağustos tarihli ikinci bildirisinde “*P.T.*”⁷² ve tarihi belli olmayan, ancak 31 Ağustos’tan sonra yayımlandığı anlaşılan bildiride ise “*Ş.K.*”⁷³ şeklinde olduğu görülmüştür. *9 Eylül Cephesi*’nin böyle

⁶⁵ a.g.b.

⁶⁶ a.g.b.

⁶⁷ Gazetenin asıl adı “*The Cyprus Times*”dır.

⁶⁸ Charles Foley, 1955’te Kıbrıs’a gelmiş, Kıbrıslı Türklerle Rumlar arasında toplumlararası çatışmanın patlak verdiği ve EOKA’nın İngiliz sömürge yönetimine karşı silahlı mücadele başlattığı bir dönemde “*The Cyprus Times*” gazetesini yayımlamıştır.

⁶⁹ “9 Eylül Cephesi, II. Bülten”, TMT Kαı VOLKAN EOKA20/9, 24.08.1957.

⁷⁰ “Dokuz Eylül Cephesi, I. Bülten”, TMT Kαı VOLKAN EOKA20/8, 14.08.1957.

⁷¹ a.g.b.

⁷² “9 Eylül Cephesi, II. Bülten”, TMT Kαı VOLKAN EOKA20/9, 24.08.1957.

⁷³ “Son İnfilak Neticesinde...”, Υπουργ γ ε Ιο Δ Ικαιοσυνης Κα Ι Δημοσ Ιας Ταξεωσ, Κρατικο Αρχαιο, EOKA Φυλλαδια: Τουρκικα Φυλλαδια TMT Kαı VOLKAN EOKA20/5, ty. Bundan sonra “*Son İnfilak Neticesinde...*”, TMT Kαı VOLKAN EOKA20/5, ty” denecektir.

ARŞİV BELGELERİNE GÖRE KIBRIS'TA TÜRK MUKAVEMET TEŞKİLATI (TMT)
ÖNCESİ YERALTI TEŞKİLATLARI: KARA YILAN, VOLKAN VE 9 EYLÜL CEPHESİ
İLE İLGİLİ YENİ BİLGİLER

bir davranış sergilemesinin sebebini gizliliğe önem vermiş olmasından ya da gizemli görünmek istemesinden kaynaklanmış olabileceği değerlendirilmektedir.

9 Eylül Cephesi'nin bildirimlerinde önem verdiği bir diğer husus ise Kıbrıslı Türklerin iktisadî bağımsızlığına yaptığı vurgudur. TMT'den önce bu konuya pek vurgu yapılmadığı göz önüne alındığında, 9 Eylül Cephesi'nin ilk bildirisinden itibaren bu hususa işaret etmesi dikkat çekicidir. Buna göre 9 Eylül Cephesi, bu durumu *iktisadî savaş* olarak değerlendirirken, yapılan mücadelede başarılı olabilmek için 3 aşamalı hareket tarzını belirlediği görülmüştür. EOKA ve PEKA'nın Türk esnafına ve mallarına karşı başlattığı boykotu Kıbrıslı Türklerin bağımsızlığına darbe vuracağı için tehlikeli olduğunu ifade eden 9 Eylül Cephesi, konuyla ilgili birinci aşamada Ada'daki Türklerin sadece Türk mallarını satın almasını ve bunun için Türk tüccarların desteklenmesini, ikinci aşamada sigaradan alçı tüketimine kadar bütün ihtiyaçlar için Türk mallarını ve ürünlerini kullanmalarını ve son aşamada ise bu hususlara hassasiyet göstermeyen kişilerin ilan edilecek bültenlerde isimlerinin ifşa edileceğini ve bunun fayda etmemesi halinde gereken cezaya çarptırılacağını belirtmiştir.⁷⁴ Bunun üzerine 9 Eylül Cephesi, Kıbrıs Türk Kurumlar Federasyonu'nu desteklediğini ve “*Türk'ten Türk'e*” veya “*Türk Mallarını Kullan*” kampanyasına destek vereceğini ilan etmiştir. 9 Eylül Cephesi'nin bu tavrı, ilkin EOKA ve PEKA'ya yönelik olsa da Kıbrıs'ta toplumsal ayrılığın filizlendiğini, eyleme dönüştüğünü ve bir ölçüde davranış kalıbına evrildiğini söylemek yerindedir. Belgeden de anlaşılmaktadır ki, 9 Eylül Cephesi'nin, Kıbrıs Türk halkının ekonomik refahını sağlamak ve bağımsızlığını temin etmek için yapılan bu kampanyaya katılmayanların veya kurallara riayet etmeyenlerin cezalandırılacağı ifade edilmiş olmasına rağmen bu cezanın ölümden çok, darp edileceği yönündedir.

9 Eylül Cephesi'nin ölümle cezalandırabileceği hususlar, Kıbrıslı Türklerin yararına olmayan eylemlerde bulunanlara ve bu uğurda başkalarına hizmet ettiği anlaşılan kişilere yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre adı geçen kişileri “*çatlak ses*” olarak niteleyen 9 Eylül Cephesi, ilgili kişilere müsamaha gösterilmeyeceğini ve müstahak cezalarının verileceğini belirtmiştir.⁷⁵

⁷⁴ “Dokuz Eylül Cephesi, I. Bülten”, TMT Kıt VOLKAN EOKA20/8, 14.08.1957.

⁷⁵ a.g.b.

Bunun akabinde 9 Eylül Cephesi, 24 Ağustos 1957 tarihinde ikinci bültenini yayımladığı görülmüştür. İlk bildirisinden 10 gün sonra ikincisini yayımlayan 9 Eylül Cephesi'nin “*Türk Mallarını Kullan*” kampanyasında ilkinden daha sert ve daha tehditkâr bir dil kullandığı tespit edilmiştir. Halka hitap eden 9 Eylül Cephesi, 26 Ağustos Pazartesi gününden itibaren Türk pazarlarında “*Çarşı Ekibi*” adı altında yeni bir birim kurulacağından ve pazar yerlerinin bunlar aracılığıyla denetleneceğinden söz etmektedir. Adı geçen ekiplerin Rum mallarını tercih eden kişileri tespit edeceği, haftalık bültenlerle bu kişilerin isimlerinin ilan edileceği, şayet bu yeterli olmaz ise alınan mallara veya alan kişilere yaptırımlar uygulanacağı belirtilmiştir. Bu kişilere ne tür yaptırımların uygulanacağını, ancak 9 Eylül Cephesi'nin karar vereceği belirtilmiştir. Bildiride, emir kipi kullanılarak “*Türk esnafından, Türk işçisinden, Türk tüccarından alışveriş yapacaksınız. Bu bir reca [sic.] değil, emirdir*” dendiği görülmüştür.⁷⁶ 9 Eylül Cephesi'nde kurulan *Çarşı Ekibi*'nin bir benzerini daha sonra TMT'nin de kurduğu bilinmektedir.

Rum dükkânlarından veyahut esnaflarından alışverişin yasaklamasında⁷⁷ ısrarlı olan 9 Eylül Cephesi, birkaç bombalı saldırı ve darp hadisesinden öteye yaptırımda bulunmadığı görülmüştür. Bunun başlıca sebebi, lideri konumundaki *Ulus Ülfet*'in⁷⁸ bomba yapımı sırasında düzeneğin infilak etmesi ve yanındaki arkadaşlarıyla birlikte vefat etmesidir.⁷⁹ Bu durumun neticesinde Teşkilat'ın faaliyetleri sekteye uğramıştır.

9 Eylül Cephesi'nin kuruluş tarihi meselesine gelince, bu konu hakkında daha önceki yeraltı teşkilatlarında olduğu gibi kesin bir tarihe ulaşılmış değildir. Ancak yukarıda ifade edildiği gibi arşiv belgeleri değerlendirildiği zaman 9 Eylül Cephesi'nin takribi kuruluş tarihini belirlemek mümkün olmuştur. Buna göre CIC'in istihbarat belgelerinde geçtiği şekliyle 9 Eylül Cephesi'nin ilk bildirisini 14 Ağustos 1957'de yayımlandığına göre bu tarihten hemen önce kurulmuş olması kuvvetle muhtemeldir. Ağustos 1957'de bombalama eylemine adı karışan *Volkan*'ın teşkilat yapısında ciddi anlaşmazlıklar baş göstermesi üzerine buradan ayrılan kişiler 9 Eylül

⁷⁶ “9 Eylül Cephesi, II. Bülten”, TMT Katı VOLKAN EOKA20/9, 24.08.1957.

⁷⁷ FCO 141/4232, a.g.b., 22.04.1958, s.35.

⁷⁸ *Ulus Ülfet*'in lider olduğuyla ilgili bkz... FCO 141/4232, a.g.b., “Proscription of Turkish Resistance Organisation”, 26.05.1958, s.38 ve FCO 141/4232, a.g.b., “Memorandum: Proscription of Turkish Resistance Organisation”, 28.05.1958, s.42.

⁷⁹ Kaymaklı bölgesinde 31 Ağustos 1957 gecesi su borusundan yapılan bomba düzeneğinin patlaması üzerine *Ulus Ülfet* (27), Kubilay Altaylı (16), Mustafa Ertan Celal (15) ve İsmail Beyoğlu'nun (24) vefat ettiği anlaşılmaktadır. Adı geçen bu kişiler, Kıbrıs Türk tarihinde EOKA'ya karşı mücadele ederken ilk şehitler olarak kabul edilmektedirler. Bunun için bkz... “Kaymaklı'da Yangın”, *Bozkurt Gazetesi*, No.158, 01.09.1957, s.1.

ARŞİV BELGELERİNE GÖRE KIBRIS'TA TÜRK MUKAVEMET TEŞKİLATI (TMT)
ÖNCESİ YERALTI TEŞKİLATLARI: KARA YILAN, VOLKAN VE 9 EYLÜL CEPHESİ
İLE İLGİLİ YENİ BİLGİLER

Cephesi'ni kurmuşlardır. Bundan dolayı 9 Eylül *Cephesi*'nin kuruluş tarihini, bombalama tarihinden sonrasına tarihlemek mümkündür. Ancak her hâl ve şartta 9 Eylül *Cephesi*'nin kuruluş tarihinin, bombalama tarihinden itibaren 15 günü geçmeyeceği yönündedir. Buna göre 9 Eylül *Cephesi*'nin, en erken Ağustos'un ilk günlerinde, en geç 14 Ağustos 1957 arasında bir tarihte kurulduğu anlaşılmaktadır. Bu tarihler dikkate alındığında 9 Eylül *Cephesi*'nin faaliyetleri, en fazla 15 ile 30 gün arasında sürdüğü değerlendirilmektedir.

9 Eylül *Cephesi*'yle ilgili İngiliz ve GKRY belgelerinde Ağustos ayından sonra başka bir belgeye rastlanılmamış olması bu görüşü destekler niteliktedir. Zira İngiliz arşiv belgelerine göre 9 Eylül *Cephesi*'nin 31 Ağustos'ta patlayan bomba sebebiyle faaliyetlerine son verdiği ya da vermek zorunda kaldığı belirtilmektedir.⁸⁰ Ancak yaşanan patlamadan sonra 9 Eylül *Cephesi* adına “Ş.K.” rumuzuyla yayımlanan taziye bildirisinde mücadeleye devam edileceği belirtilmiştir. Konuyla ilgili bildiri, GKRY arşivinde bulunmakta olup, önem arz etmesi açısından burada zikredilmesinde yarar vardır. Buna göre tarihi belli olmayan bu bildiri, olayın vuku bulduğu 31 Ağustos'tan kısa bir süre sonra yayımlandığı tahmin edilmektedir. “Ş.K.” rumuzuyla yayımlanan bildiri, kimin tarafından yayımlandığı da tespit edilememiştir. Ancak bildiride “*son infilak neticesinde arkadaşlarımızın feci ölümüne sebep olan bu elim hadise hepimize kan ağılatıyor... Bu elim hadise dolayısıyla birliğimizin en kıymetli elemanlarından dördünü kaybetmiş bulunuyoruz...*” dendiğinden ve onların yerine başkalarının geçtiğinden söz edilmektedir. Bildirinin devamında şehit analara hitap ederek “*ağlamayın Ulu Millet'in aziz anaları. Hepimiz onların izindeyiz. Sıramız geldiğinde biz de ...vatan ve millet borcunu çekinmeden ifa [etmekte] onlarla yarışacağız. Onların ölümü sizlere ve bizlere şeref, iftihar kaynağı olmuştur*” dendiği görülmüştür. Ardından toplumun geneline hitaben “*...aramızda binlerce Beyoğlular, Uluslar, Mustafalar ve Kubilaylar var. Hatta tanımadığımız nice Mehmetler var*” şeklinde ifade edildiği tespit edilmiştir. Bildiride EOKA'yı kastederek “*bu mübarek topraklar üzerinde uluyan sürüleri yok edinceye kadar azim ve sebatla mücadeleye and içmiş bulunuyoruz*” diyerek mücadeleye devam edileceği, ancak Teşkilat'ın tek amacının “*mecbur olmadıkça kan dökmeksizin hedefimize ulaşmak ve atalarımızdan bize miras kalan bu aziz topraklar üzerinde tam bir egemenlik ve barış içinde yaşamak*”

⁸⁰ Colonial Office (CO) 926/672, No.16/57, “Special Branch Half-monthly Intelligence”, CIC(57)25(Final), 03.09.1957, s.1.

olduğu ve “*bu millet[in], bugün de yarın da 9 Eylüller yaratacak ve vatanın harimi hislerine girmek isteyenlere kan kusturacaktır*” dediği görülmüştür.⁸¹

Bu bildiriye dikkat çeken diğer bir husus ise infilak eden bombanın şehit ettiği 4 kişiyi tarif ederken, “*iki seneden beri geceli gündüzlü durmadan ve yılmadan çalışan*” kişiler olarak tarif etmesidir. Ancak bu görüşe göre 9 Eylül Cephesi’nin 2 yıldan beri var olduğu sonucunu doğurmaz. Bu bilgiden hareketle bu kişilerin bir önceki teşkilat olan *Volkan*’da görev almış olabileceklerini göstermektedir.

2. TMT Öncesi Yeraltı Teşkilatlarının Yasaklanma Meselesi:

İngiliz arşiv belgelerinden elde edilen bilgilere göre Kıbrıslı Türkler arasında yeraltı teşkilatlarının kurulduğu ve bunlara ilgili istihbarat ya da değerlendirme raporlarının tanzim edildiği görülmüştür. Buna göre TMT öncesi yeraltı teşkilatlarının hangileri olduğunu, nasıl çalıştığını, organizasyonunun nasıl yapıldığını, eylem tarzının ve kapasite gücünün ne olduğunu anlamak mümkün olmuştur.

Foreign and Commonwealth Office (FCO) 141/4232 numaralı dosyanın ilk belgesi bu konuyla ilgili olup, TMT öncesi yeraltı teşkilatlarının adının zikredildiği ve bu konuyla ilgili bilgiler verdiği görülmüştür. Bunun yanı sıra sömürge idaresinin siyasî ve askerî makamlarının hazırladığı raporlara ve yapılan mülhazalara da rastlamak mümkün olmuştur. Bu raporların bazıları el yazısıyla, bazıları ise daktiloyle yazılmış olup, sömürge kurumları veya makamları arasında teati edildiği, yazışma tekniği açısından yapılan mülhazaların ve ortaya konan politik tercihlerin büyük ölçüde önemli olduğu ve bazı konular hariç genellikle tarafsız bir dille kaleme alındığı görülmüştür.

Adı geçen dosyada “*Kişiyeye Özel*” veya “*Çok Gizli*” ibaresiyle not düşüldüğü görülen ilk belge, 13 Eylül 1957 tarihli olup, doğrudan *Volkan* ve *9 Eylül Cephesi*’yle ilgilidir. “*Acil*” kodlu yazıda Sömürge Müsteşarı Kenneth J. Neale, *Volkan* ve *9 Eylül Cephesi*’nin yasa dışı örgütler sınıfında değerlendirilmesine, ardından yasaklanmasına ve bu mevzunun acil olarak ele alınmasına işaret ettiği görülmüştür. Lefkoşa ve Girne Komiseri Martin Clemens ve Mağusa Komiseri B. John Weston’a hitaben yazılan bu belgede, Neale’in de görüşleri alındıktan sonra sömürge hükümetinin bu konuda adım atabilmesi için siyasal saiklere ihtiyaç duyduğu, konuyla ilgili gerekli ve yeterli bilgiye sahip olunduğu, her iki örgütün eylemleri hakkında meşru

⁸¹ “Son İnfalak Neticesinde...”, TMT Katı VOLKAN EOKA20/5, ty.

ARŞİV BELGELERİNE GÖRE KIBRIS'TA TÜRK MUKAVEMET TEŞKİLATI (TMT)
ÖNCESİ YERALTI TEŞKİLATLARI: KARA YILAN, VOLKAN VE 9 EYLÜL CEPHESİ
İLE İLGİLİ YENİ BİLGİLER

delillere ulaşıldığı ve bu bilgilerin güvenilirliği sebebiyle makul adımların atılarak, bu iki örgütün ivedilikle yasaklanması gerektiği belirtilmiştir.⁸²

Kıbrıs'taki Başsavcılığın, İngiliz Genelkurmay Başkanlığı'na yazı yazarak konuyla ilgili görüş almak istediği ve bunu tutanak haline getirerek kayıt altına aldığı tespit edilmiştir. Adı geçen belgede, Başsavcı'nın *Volkan ve 9 Eylül Cephesi*'nin yasa dışı ilan edilerek yasaklanması meselesini İdarî Sekreter ile görüştüğünü, izlenecek yolu meşru kılmak adına mezkur örgütler hakkında yeterli bilgiye sahip olunduğunu, Mağusa ve Lefkoşa komiserlerine danışıldığını, Ada'da yaşanan olayların “*teröre*” vesile olduğunu, İngiliz Hükümeti'nin şiddete karşı genel politikasının değişmediğini ve sonuçta alınacak en makul kararın bu örgütleri yasa dışı ilan etmek olduğunu belirtmektedir. Ancak bu prosedürün uygulanabilmesi için öncelikle bu yöndeki düşüncenin tavsiye edilmesi gerektiğine ve bunun için de Genelkurmay Başkanlığı'ndan görüş alınmasının gerekliliğine işaret edilmiştir.⁸³

İngiliz Genelkurmay Başkanlığı tarafından kaleme alınan değerlendirme yazısı ise 14 Eylül 1957 tarihinde “*Çok Gizli*” olarak iletildiği görülmüştür. İngiliz Genelkurmay Başkanlığı'nın ortaya attığı görüşe göre Türk toplumu nezdinde kurulan örgütleri yasaklanmasından çok, hangi örgütün yasaklanması gerektiği üzerinde durmuştur. Genelkurmay Başkanlığı'na göre *yasaklama* kararıyla ilgili değerlendirilmesi gereken ilk şeyin hangi örgütün yasaklanacağıının belirlenmesidir. Zira *Volkan ve 9 Eylül Cephesi*'nin Ada'da bildiri, broşür veya el ilanı yayımlamak dışında aktif faaliyette bulunmadığına işarete eden Genelkurmay Başkanlığı, her iki örgütün kendisine ait mallarının, yayın organlarının (gazete) veya bilinen üye listesinin bulunmadığına dikkat çekmesi önemli bir husustur. Belgede, bu iki örgütten söz edilirken sadece bomba yapan ve uygun fırsatta kullanabilecek birkaç kişinin varlığından söz edildiği görülmüştür.

Askerî cenahtan gelen değerlendirmeye göre idarî makamın alacağı yasaklama kararının siyasî bir karar olacağı, hiçbir işe yaramayacağı, üstelik bunun kandırmacadan öteye gidemeyeceği yönündedir. Kıbrıslı Türkler arasında *Volkan*'ın feshedildiğine ilişkin kanaatini belirten askerî yetkililer, alınacak yasaklama kararının etkili olmayacağını, kimseyi sindiremeyeceğini, buna ilaveten istihbarat verilerine göre bu örgütün adını

⁸² FCO 141/4232, No.Ek, a.g.b., 13.09.1957, s.1-2.

⁸³ a.g.b., s.3-5.

değiştirdiğini ve yeni bir isimle anıldığını ifade etmektedirler.⁸⁴ Ancak belgede örgütün yeni adından söz edilmemişse de TMT olduğu anlaşılmaktadır.

Belgede örgütün isim değiştirdiği ve ne isim aldığı belirtilmese de Kemal Tanrısevdi'nin ifadesinden hareketle TMT'nin kurulmasıyla ilgili ilk toplantının 27 Temmuz 1957 tarihinde yapılması, bu örgütün bildik bir örgüt olduğunu, büyük bir olasılıkla da “TMT” olabileceğini akla getirmektedir. Tanrısevdi'nin belirttiği üzere TMT'in Temmuz ayının sonunda kurulduğu iddia edilmektedir. Şayet bu kabul edilecek olursa, Teşkilat'ın varlığı Ada'daki İngiliz istihbaratının dikkatine ve bilgisine Eylül ayında gelmiş olabileceği değerlendirilebilir. Belgenin kaleme alındığı tarih 14 Eylül 1957 olması, TMT'nin kabul edilen kuruluş tarihinin 26 Kasım 1957'den önceye denk geldiğini ve bir ölçüde Tanrısevdi'nin ifade ettiği tarihe yakın olduğunu göstermektedir. İngiliz arşiv belgelerine göre bu tarihin en az 14 Eylül 1957 tarihine kadar inebileceğini göstermesi açısından önemlidir. Ancak bu bilginin kesin olduğunu iddia etmek doğru değildir.

Genelkurmay Başkanlığı, bir başka belgede Türklerin kurduğu her iki örgütün de yasaklanmasının askerî açıdan herhangi bir kazanç sağlamayacağına yönelik görüşünü yinelemiştir. Buna göre askerî makamlar kendi yetki alanının dışına çıkarak siyasî mülahazada bulunduğu ve iki noktaya dikkat çektiği görülmüştür. *Volkan*'ın yasaklanması halinde bu örgütün mensuplarının ya da sempatanlarının radikalleşeceğine, şiddete tevessül edebileceğine, kapasitesini artırabileceğine veyahut Ada'daki basının etkisiyle bunun Rum zaferiymiş gibi gösterilebileceğine işaret etmesi önemli bir husustur. Her üç durumda da bunun olumsuz tesirlerinin olacağını değerlendiren Genelkurmay Başkanlığı, Türk-İngiliz ilişkilerinde gerginliğin doğmasına ve örgütteki güç yanlısı kesimlerin aktif potansiyelini kullanmasına yol açabileceğini belirtmiştir. Dolayısıyla bunun doğru bir tercih olmadığına işaret eden askerî yetkililer, askerî-politik mülahazada bulunarak “*Volkan'ın yasaklanmasını tavsiye etmediklerini*” dile getirmişlerdir.⁸⁵ Kurumsal yapısının belirsiz olması ve kamuya bildirimlerde bulunmaktan başka bir şey yapmayan bu iki örgütün yasaklanmasının hiçbir işe yaramayacağını belirten Genelkurmay Başkanlığı, kurum olarak bu fikrin arkasında durduğunu belirtmiştir.

⁸⁴ FCO 141/4232, No.Ek, a.g.b., 14.09.1957, s.6.

⁸⁵ a.g.b.

ARŞİV BELGELERİNE GÖRE KIBRIS'TA TÜRK MUKAVEMET TEŞKİLATI (TMT)
ÖNCESİ YERALTI TEŞKİLATLARI: KARA YILAN, VOLKAN VE 9 EYLÜL CEPHESİ
İLE İLGİLİ YENİ BİLGİLER

Belgelerden ve güvenlik bürokrasisi arasında yapılan yazışmalardan da anlaşılmaktadır ki, Hükümet nezdinde *Volkan* ve *9 Eylül Cephesi*'nin yasaklanmasıyla ilgili fikir birliğine ulaşılmış değildir. Başsavcılıktan, Genelkurmay Başkanlığı'ndan ve Mağusa ile Lefkoşa komiserlerinden gelen raporlara göre fikir ayrılığının devam ettiği görülmüştür.

Başsavcılığa göre Ada'da adı geçen örgütlerin kargaşaya neden olduğu gerekçesiyle yasaklamanın doğru ve haklı bir istek olduğunu ve bunlarla ilgili kanıtların yeterli düzeyde bulunduğunu ifade ederken, Genelkurmay Başkan Vekili ve İç Güvenlik Müsteşarı bu görüşün aleyhinde olduğunu, böylesine bir eylemin siyasî olarak uygunsuz olacağını ve Ada'daki güvenlik güçlerinin içerisinde yer alan Kıbrıslı Türklerin sadakatini olumsuz etkileyeceğini, ancak herhangi bir şiddet veyahut bombalama hadisesinin gerçekleşmesi halinde yasaklama kararını destekleyebileceklerini ifade etmiştir.⁸⁶ Lefkoşa Komiseri ise Genelkurmay Başkan Vekili ve İç Güvenlik Müsteşarıyla aynı fikirde olduğunu ifade etmesine rağmen Mağusa Komiseri, yasaklamayla ilgili izlenecek yolun meşru olduğunu, bununla ilgili yeterli malumatın bulunduğunu, Hükümet'in de nereden gelirse gelsin şiddete karşı durmasının ve mücadele etmesinin en mantıklı yöntem olacağını ileri sürdüğü görülmüştür. Bu sebeple Mağusa Komiseri, *9 Eylül Cephesi*'nin ilk baştan itibaren yasaklanmasını istemiştir. Dolayısıyla *9 Eylül Cephesi*'nin yasaklanmasını teklif eden ilk kişi Müsteşar Neale olup, onun bu görüşünü destekleyen sadece Mağusa Komiseri olmuştur.⁸⁷

Yapılan değerlendirmeden sonra *Volkan*'la *9 Eylül Cephesi*'nin yasaklanması konusunda mutabakata varılamamış, ancak Lefkoşa Komiseri ile Genelkurmay Başkan Vekili'nce öne sürülen görüş kuvvet kazanmaya başlamıştır. Buna göre Kıbrıslı Türklerin taşkınlık yapmadığı müddetçe güvenlik unsurlarının ve adli makamların harekete geçmeyeceği karara bağlanmıştır. Ancak yasaklama kararına ihtiyaç duyulması halinde bu kararın ivedilikle uygulanabilmesi için ilkin Sömürgeler Bakanlığı'ndan, ardından Ankara ve Atina'daki İngiliz Büyükelçiliklerinden görüş alınması ve hareket tarzının ona göre belirlenmesi istenmiştir.

Konuyla ilgili olarak Dışişleri Bakanlığı'na ve Ankara Büyükelçiliği'ne gönderilmek üzere bir telgraf taslağı hazırlanmış ve *Volkan*'la *9 Eylül Cephesi*'nin yasaklanması halinde olası yorumlarına başvurulmuştur. Aynı

⁸⁶ FCO 141/4232, a.g.b., No.Ek1, 17.09.1957, s.193.

⁸⁷ FCO 141/4232, a.g.b., No.X.145/57, 18.09.1957, s.7-11.

metin Atina'daki İngiliz büyükelçisine de sunulmuş ve gelecek yorumlara göre davranılması ittifakken kabul edilmiştir.⁸⁸

Kıbrıs Valisi John Harding, 21 Eylül 1957 tarihinde Sömürgeler Bakanlığı üzerinden Dışişleri adresli, Ankara Büyükelçiliği tekrarlı ve M.819 numaralı telgrafi çekerek, önceleri *Volkan* olarak bilinen yeraltı örgütünün ve daha sonraları kurulan *9 Eylül Cephesi*'nin yasaklanmasını istemiştir. Buna göre Harding; yönetimin elinde yeterince kanıt ve bilgi olduğunu, *Volkan*'ın en az 4 cinayet işlediğini, 2 kez de suikast girişiminde bulunduğunu,⁸⁹ örgütün Ada'daki Türkleri isyana ve kundakçılığa teşvik ettiğini, Küçük Kaymaklı'da (Omorfita) patlamalardan sorumlu olduğunu, bu sebepten ötürü örgütün patlayıcı bulundurduğunu, siyasî şiddet içerikli planlar yaptığını ve daha da önemlisi cephane stoklarına sahip olduğunu belirtilmiştir. Harding'in ifadesine göre eldeki bilgilerin tümü, gerek *Volkan*'ın gerekse *9 Eylül Cephesi*'nin EOKA ile aynı kefedede değerlendirilemeyeceğini, ancak Türkler arasında tehlikeli olabilecek “*terörist bir örgüt*” olduğunu vurgulamıştır.⁹⁰

Harding'in bu görüşünden hareketle PEKA ve EOKA, 1957 yılının Eylül ve Ekim aylarında yayınladığı bildirimde *Volkan*'ın İngiliz sömürge yönetimiyle işbirliği⁹¹ içinde olduğunu iddia etmektedir. Ancak İngiliz arşivinde ve istihbarat raporlarında bu bilgiyi doğrulayacak herhangi bir kanıt bulunamamıştır. Bunun yanı sıra İngiliz arşiv belgelerinde İngiliz Sömürge Valisi Harding'in *Volkan*'ın yasaklanmasını engelleyen veya yasa dışı ilan edilmemesini sağlayan bilgilere de ulaşılmamıştır. Vali Harding'in, *Volkan*'ın yasaklanmasını, üstelik “*terörist bir örgüt*” olarak tanımlamasını isteyen birçok belgeye ulaşıldığını söylemek mümkündür.

Harding, kaynağı her ne olursa olsun şiddete müsamaha gösterilemeyeceğini ve toplumlar arasında tarafsızlık ilkesi gereği EOKA ve diğer yasa dışı örgütlere davranıldığı gibi *9 Eylül Cephesi*'ne de aynı minvalde davranılması gerektiğini belirtmiştir. Bu görüşünü kamuoyuyla da paylaşan Harding, siyaseten kendini bağlamış ve yakın bir gelecekte *9 Eylül Cephesi*'ni yasa dışı bir örgüt olarak yasaklayabileceğinin sinyallerini

⁸⁸ FCO 141/4232, a.g.b., 21.09.1957, s.13.

⁸⁹ FCO 141/4232, a.g.b., No.Ek1, 17.09.1957, s.193.

⁹⁰ FCO 141/4232, a.g.b., No.1462, 21.09.1957, s.14 ve FCO 141/4232, a.g.b., “Memorandum: Proscription of Turkish Resistance Organisation”, 28.05.1958, s.42.

⁹¹ “Korkmuyoruz”, Υπουργ γ ε Ιο Δ Ικαιοσυνησ Κα Ι Δημος Ιασ Ταξεωσ, Κρατικο Αρχαιο, EOKA Φυλλαδια: Τουρκικα Φυλλαδια TMT Και VOLKAN EOKA20/3, ty. Bundan sonra “*Korkmuyoruz, TMT Και VOLKAN EOKA20/3, ty*” denecektir.

ARŞİV BELGELERİNE GÖRE KIBRIS'TA TÜRK MUKAVEMET TEŞKİLATI (TMT)
ÖNCESİ YERALTI TEŞKİLATLARI: KARA YILAN, VOLKAN VE 9 EYLÜL CEPHESİ
İLE İLGİLİ YENİ BİLGİLER

vermeye başlamıştır.⁹² Ada'da barışı temin için örgütün şiddete başvurması veya Küçük Kaymaklı'da olduğu gibi benzer bir olayı tekrar etmesi halinde *9 Eylül Cephesi*'nin yasaklanması için harekete geçeceğini belirten Harding, gergin olan kamuoyunu teskin etmek için özel bir çaba harcadığı görülmüştür.

Bu esnada İngiltere'nin Ankara Büyükelçiliği, *Volkan* ile *9 Eylül Cephesi*'nin yasaklamasına ilişkin bir teklifte bulunmuştur. Buna göre Ankara Büyükelçiliği, adı geçen örgütlerin yasaklanması halinde doğabilecek olumsuz etkinin azaltılabilmesi için Türk Hükümeti'yle doğrudan görüşülmesini ve bilgi verilmesini önermiştir.⁹³ Bu yöntemle Kıbrıs'taki Türklerin tepkisini azaltmak ve İngiliz Hükümeti'ne zaman kazandırmak olduğu anlaşılmaktadır.

⁹² FCO 141/4232, a.g.b., No.1462, 21.09.1957, s.14.

⁹³ FCO 141/4232, a.g.b., No.1602, 21.09.1957, s.15; FCO 141/4232, a.g.b., No.1617, 26.09.1957, s.16; FCO 141/4232, a.g.b., "Proscription of Turkish Resistance Organisation", 26.05.1958, s.38 ve FCO 141/4232, a.g.b., "Memorandum: Proscription of Turkish Resistance Organisation", 28.05.1958, s.42.

SONUÇ

Kıbrıs'ta cereyan eden toplumlararası çatışmanın her aşamasında, silahlı bir mücadelenin yanında, *sessiz bir mücadele* daha yaşandığı anlaşılmaktadır. Kıbrıslı Rumların EOKA'yla, Kıbrıslı Türklerin ise TMT'yle toplumsal çıkarlarını korumaya çalıştığı bu *sessiz savaşta* cephe bütün Kıbrıs ve her iki toplum olmuştur. Kıbrıslı Türklerin toplumsal mücadelesi TMT ile başarıya ulaştığı bir vaka ise, TMT öncesi *Kara Yılan, Volkan* ve *9 Eylül Cephesi*'nin bir nüve olarak istenilen amaca ulaştıramadığı ve yeterince etkili olmadığı sonucuna varmak mümkündür.

Kıbrıs'ta TMT öncesi savunma teşkilatlarının faaliyetleri, EOKA saldırılarına karşı korumak, Türk toplumunu savunmak, halkın maneviyatını yüksek tutmak ve toplumsal birliği temin etmek yönünde olduğu tespit edilmiştir. TMT öncesi teşkilatların bu yöndeki çalışmaları; Kıbrıslı Türklerin sahip olduğu kimliği, toplumsal bilinci, manevî değerleri, siyasal otoriteyi ve Türkiye'ye olan bağlılığı içermektedir. Ancak bütün gayretlerine rağmen bu teşkilatların Türk toplumunun tamamını *kuşatıcı* davranmadığı açıktır. Bu teşkilatların Lefkoşa'da kurulmuş olması ve Ada sathına yayılmamış olması da etkinlik sahasını sathta bırakmıştır.

Bu çalışmayla, TMT öncesi nüvelerin 1955'ten 1958 yılına kadar olan faaliyetlerine bakılmış ve kavramsal olarak ilk defa ele alınmıştır. Şüphesiz ki bu çalışmayla yapılmak istenen şey, Kıbrıs'ta TMT öncesi nüvelerin çalışma alanını, düzenini ve doğasını kavramsal olarak tanımlamak, elde edilen verileri kategorik olarak tasnif etmek ve senteze ulaşabilmektir. Dolayısıyla bu açıdan bakıldığı zaman bu çalışma, türünün ilk örneği olmakla birlikte ilk denemesidir.

Bütün bunlardan sonra elde edilen sonuç, TMT öncesi nüveler EOKA'yla bir tutulmayacağı, Türk toplumunun güvenliğini sistematik olarak sağlayamayacağı ve Türk tezlerine destek veremeyeceği görülmüştür. Bu sebeple bu nüvelerin TMT'ye dönüşmesindeki ihtiyaç kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. TMT, bu ihtiyacı karşıladığı için toplumsal direnişin en kâmil şekliyle tebarüz ettiği ve savunma teşkilatı haline dönüştüğü görüşmüştür.

Türk Dış Politikası'nın önemli alanlarından biri olan Kıbrıs Meselesi'nin bilinmeyen bir yönünü aydınlatmak gayesiyle TMT öncesi organizasyonların nefsi müdafaa prensibine göre kurulduğu, münferiden ve müştereken kurulan bu organizasyonların ileride TMT'ye evrildiği, ilgili yeraltı teşkilatlarının iç yapısı, eylemleri, kuruluş tarihleri eldeki belgelere

ARŞİV BELGELERİNE GÖRE KIBRIS'TA TÜRK MUKAVEMET TEŞKİLATI (TMT)
ÖNCESİ YERALTI TEŞKİLATLARI: KARA YILAN, VOLKAN VE 9 EYLÜL CEPHESİ
İLE İLGİLİ YENİ BİLGİLER

göre belirlenmeye çalışıldığı ve bununla birlikte Kıbrıslı Türklerin TMT öncesi teşkilatlanma kültürüne sahip olduğu tespit edilmiştir.

Buna göre Kıbrıs'ta Türkler arasında ilk kurulan yeraltı teşkilatının “*Kara Yılan*” olduğu, TMT öncesi kurulan bu teşkilatın Nisan 1956 kurulmuş olabileceği ve diğerlerinin de bundan sonra tesis edildiği, en kısa süreli olanın “*9 Eylül Cephesi*”, en uzunun ise “*Volkan*” olduğu, bunların savunma amaçlı kurulduğu, literatürde bulunmayan, ancak ilgili arşivlerden elde edilen belgelerle bildirilerine, dolayısıyla da içeriğine ulaşıldığı, Ada'daki İngiliz istihbarat sistemi tarafından adı geçen teşkilatların takip edildiği ve raporlandığı değerlendirilmektedir.

ΚΑΥΝΑΚÇA

1. Arşiv Belgeleri:

“9 Eylül Cephesi, II. Bülten”, Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Ταξείων, Κρατικό Αρχείο, ΕΟΚΑ Φυλλάδια: Τουρκικά Φυλλάδια TMT και VOLKAN ΕΟΚΑ20/9, 24.08.1957.

Colonial Office (CO) 926/209, “Weston to Reddaway”, 02.07.1956, s.1.

CO 926/413, No.46, “Cyprus Police Headquarters”, 16.05.1955, s.1.

CO 926/419, “Harding to Colonial Office”, 26-27.12.1956, s.1.

CO 926/670, No:Ek, “Volkan Leaflet”, 22.12.1956, s.1.

CO 926/672, No.16/57, “Special Branch Half-monthly Intelligence”, CIC(57)25(Final), 03.09.1957, s.1.

“Dokuz Eylül Cephesi, I. Bülten”, Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Ταξείων, Κρατικό Αρχείο, ΕΟΚΑ Φυλλάδια: Τουρκικά Φυλλάδια TMT και VOLKAN ΕΟΚΑ20/8, 14.08.1957.

“Editorial Note”, Foreign Relations of The United States, 1955-1957, Soviet Union, Eastern Mediterranean (FRUS), Vol.XXIV, No.233, <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1955-57v24/d233>, (Επίσημο ημερομηνία: 25.11.2022).

“İhtar”, Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Ταξείων, Κρατικό Αρχείο, ΕΟΚΑ Φυλλάδια: Τουρκικά Φυλλάδια TMT και VOLKAN ΕΟΚΑ20/2, ty.

“Korkmuyunuz”, Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Ταξείων, Κρατικό Αρχείο, ΕΟΚΑ Φυλλάδια: Τουρκικά Φυλλάδια TMT και VOLKAN ΕΟΚΑ20/3, ty.

“Son İnfialak Neticesinde...”, Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Ταξείων, Κρατικό Αρχείο, ΕΟΚΑ Φυλλάδια: Τουρκικά Φυλλάδια TMT και VOLKAN ΕΟΚΑ20/5, ty.

“Volkan: Teşkilatımız, Aşağıdaki Pek Mühim Noktalara, Halkımızın Nazarı Dikkatini Çekeriz”, Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Ταξείων, Κρατικό Αρχείο, ΕΟΚΑ Φυλλάδια: Τουρκικά Φυλλάδια TMT και VOLKAN ΕΟΚΑ20/1, 04.04.1957.

Foreign and Commonwealth Office (FCO) 141/3678, “Commissioner of Police to Administrative Secretary”, 21.10.1955, s.1.

ARŞİV BELGELERİNE GÖRE KIBRIS'TA TÜRK MUKAVEMET TEŞKİLATI (TMT)
ÖNCESİ YERALTI TEŞKİLATLARI: KARA YILAN, VOLKAN VE 9 EYLÜL CEPHESİ
İLE İLGİLİ YENİ BİLGİLER

- FCO 141/3678, "Commissioner of Police to Her Majesty's Government (COSHEG)", 21.11.1955, 01.12.1955 ve 08.12.1955, s.1.
- FCO 141/3678, "Commissioner of Police to Hon. Colonial Secretary", 15.10.1955 ve 23.08.1955, s.1.
- FCO 141/3840, CIC(57), "The Turkish Cypriot Organisation, Volkan", 18.01.1957, s.1.
- FCO 141/3840, No.ST/1028/1/11, "Special Branch, Volkan", 20.07.1957, s.1.
- FCO 141/4232, "Proscription of Turkish Resistance Organisation", 26.05.1958, s.38.
- FCO 141/4232, "The Turkish Resistance Movements, TMT", 15.07.1958, s.86.
- FCO 141/4232, 10.06.1958, s.47.
- FCO 141/4232, 13.09.1957, s.1-2.
- FCO 141/4232, 14.09.1957, s.6.
- FCO 141/4232, 21.09.1957, s.13.
- FCO 141/4232, 22.04.1958, s.35-36.
- FCO 141/4232, 26.05.1958, s.38.
- FCO 141/4232, 28.05.1958, s.39.
- FCO 141/4232, File No.X.145, "Proscription of T.M.T. (Turkish Resistance Organisation) 1957-1959, "Memorandum: Proscription of Turkish Resistance Organisation", 28.05.1958, s.42.
- FCO 141/4232, No.1462, 21.09.1957, s.14.
- FCO 141/4232, No.1602, 21.09.1957, s.15.
- FCO 141/4232, No.1617, 26.09.1957, s.16.
- FCO 141/4232, No.85'e Ek, 10.06.1958, s.85.
- FCO 141/4232, No.Ek1, 17.09.1957, s.193.
- FCO 141/4232, No.X.145/57, 18.09.1957, s.7-11.
- FCO 141/4408, "Commissioner of Police to COSHEG", 09.01.1956, s.1.

Foreign Office (FO) 371/117659/CIC(55)17(Final), No.16/55, “Special Branch Fortnightly Intelligence Report for the Second Half of Aug 1955”, 03.09.1955, s.1.

The National Archives of the United States (NAUS), Digital Archive of the CIA, “Information from Foreign Documents or Radio Broadcasts”, D455107, 15.04.1956, s.1.

Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Ταξείωσης, Κρατικό Αρχείο, ΕΟΚΑ Φυλλάδια: Τουρκικά Φυλλάδια TMT και VOLKAN ΕΟΚΑ20/1-12, Λευκωσία, 2002, s.2, [http://www.mjpo.gov.cy/mjpo/statearchive.nsf/BE1759305D07527FC2258059002328CA/\\$file/%CE%95%CE%9F%CE%9A%CE%9120%201-12.pdf](http://www.mjpo.gov.cy/mjpo/statearchive.nsf/BE1759305D07527FC2258059002328CA/$file/%CE%95%CE%9F%CE%9A%CE%9120%201-12.pdf), (Επίσημο ημερομηνία: 13.11.2022).

2. Gazete:

“Kaymaklı’da Yangın”, **Bozkurt Gazetesi**, No.158, 01.09.1957, s.1.

3. Basılı Eserler:

Novo, Andrew R. **On All Fronts: EOKA and the Cyprus Insurgency 1955-1959**, Unpublished Doctoral Thesis, University of Oxford, London, 2010.

Girgin, Kemal. **Dünyanın Dört Bucağı-Bir Diplomatın Anıları (1957-1997)**, Milliyet Yay., İstanbul, 1998.

Savvides, Petros. **The Operation of Underground Armed Movements in Cyprus and their Influence on the Transition of a Colony into a Republic 1955-1963**, Unpublished Thesis, University of Glasgow, Scotland, 2007.

ARŞIV BELGELERİNE GÖRE KIBRIS'TA TÜRK MUKAVEMET TEŞKİLATI (TMT)
ÖNCESİ YERALTI TEŞKİLATLARI: KARA YILAN, VOLKAN VE 9 EYLÜL CEPHESİ
İLE İLGİLİ YENİ BİLGİLER

TMT Öncesi Yeraltı Teşkilatların Bildirileri

Approved For Release 2002/06/28 : CIA-RDP78-04864A000300070056-0
CONFIDENTIAL/NOFORN

25X1A

D455107

CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY
INFORMATION FROM
FOREIGN DOCUMENTS OR RADIO BROADCASTS

REPORT NO. CD NO.

COUNTRY Cyprus

SUBJECT VOLKAN "Communique"

HOW PUBLISHED Single mimeographed sheet

DATE OF INFORMATION

DATE DIST. 8 May 56

WHERE PUBLISHED

NO. OF PAGES 2

DATE PUBLISHED 15 April 1956

LANGUAGE Turkish

SUPPLEMENT TO REPORT NO.

THIS DOCUMENT CONTAINS INFORMATION AFFECTING THE NATIONAL DEFENSE OF THE UNITED STATES WITHIN THE MEANING OF ESPIONAGE ACT 50 U. S. C. 31 AND 32, AS AMENDED. ITS TRANSMISSION OR THE REVELATION OF ITS CONTENTS IN ANY MANNER TO AN UNAUTHORIZED PERSON IS PROHIBITED BY LAW. REPRODUCTION OF THIS FORM IS PROHIBITED.

THIS IS UNEVALUATED INFORMATION

SOURCE
25X1A

A mimeographed sheet in the Turkish language which, translated into English, reads as follows, was distributed in Nicosia on the evening of Sunday, 15 April 1956. The copy from which this translation was made had been slipped under the door of a Nicosia resident.

(Text)

FIRST COMMUNIQUE

To the Turkish people of Cyprus,

Our underground movement deems it necessary to announce the following:

1. Bearing in mind that communal clashes will soon start, take lawful defense precautions in your shops and homes.
2. Try to gain time by resisting any raid staged by the Greeks by using stones, knives, or sticks. Rest assured that our armed groups will come to your rescue in ten minutes.
3. Do not use the word VOLKAN in public places. Even if you happen to be members of VOLKAN, talking face to face with each other, do not disclose your secrets to each other.
4. Those who either deliberately or through vain display dare to give the slightest information regarding the Organization will be penalized by being shot like dogs.
5. The colonial lackeys who are in love with the British will be treated not as Turks but as traitors.
6. We ask our Turkish police brothers to continue to perform their duties as before, to be devoted to their duties, without racial discrimination. We wish to add, however, that policemen who carry their duties to the extent of treachery shall be punished.
7. It is true that one or two swindlers who joined our organization since its inception have collected money from the people without the knowledge of our organization. These swindlers have been expelled.

STATE		NAVY		NSRB		DISTRIBUTION	
ARMY	AIR			FBI			

Approved For Release 2002/06/28 : CIA-RDP78-04864A000300070056-0

4/4/57

V O L K A N

Teşkilatımız, Aşağıdaki Pek Mühim Noktalara, Halkımızın Nazar'ı dikkatini Çekeriz.

1-Rum çapulcularının kan kokan E.O.K.A. teşkilâtının, emniyet kuvvetleri tarafından imha olunup, şimdi müzakere-ler için, ikinci bir safhanın açılmak üzere olduğu bir za-manda, halkımızın yapılan sinsî ve altdadıcı propagandalara aldanmamalarını kuvvetle tavsiye ederiz.

2-Dünyanın iflâs etmiş politikacılarından Averof'un Birleşmiş Milletlerde bir paçavra gibi dışarı atıldığını göz önünde tutarak, ve dünya efkâr'ı umumiyesinde gür sesiy-le, hatta icap ederse bazusu ile haklarımızı müdafaa etmiş ve edecek olan, büyük Türkiye'mizin ve Kıbrıs'taki başkanla-rımızın izinden zerre kadar şaşmamayı, halkımıza şiddetle tavsiye ederiz.

3-İşçi partisinden meb'us bir kadınla Kıbrıs'ta İngi-lizce çıkan günlük bir paçavranın, büyük dost ve müttefiki-miz, İngiltere'yi temsil edemediğini, size hatırlatmağı lü-zumsuz görüyoruz. Çünkü NOEL BAKER isimli bu meb'us, Yuna-nistan'da ve Apollon heykelleri üzerinde ihtisas görmüş bir senatkâr, ve Yunan gençliği tesiri altından kurtulama-mış bir kadındır.

İngilizce çıkan paçavraya gelince, şahsi menfaat için baştan aşağı yalan ve propagandalarla dolu, ve on üç mil mukabilinde çarşıda dellallandıktan sonra çöplüğe (???) atılan bir gazetedir.

4-Bütün bunlara mukabil, Büyük Britanya gibi müttefiki-miz olan şerefli bir devletin, canilerin başkanı olup, ken-disine din reisi süsü veren serseri bir papazla, karşı kar-şıya oturup müzakerelerde bulunmak küçüklüğünü göstermi-yecek herhalde..

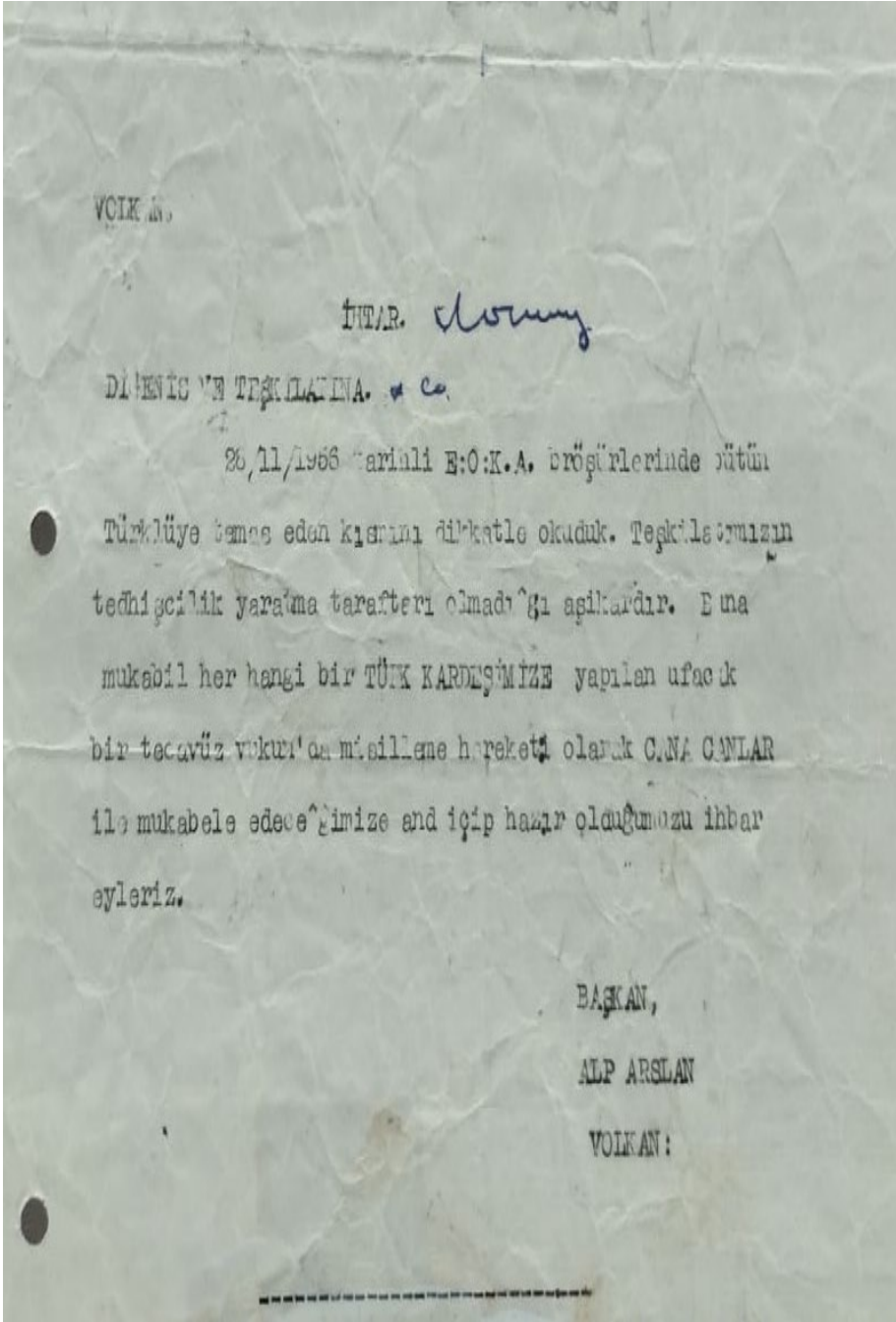
Birimiz, hepimiz; Hepimiz birimiz için.

V O L K A N

Başkan

ALPARSLAN

ARŞİV BELGELERİNE GÖRE KIBRIS'TA TÜRK MUKAVEMET TEŞKİLATI (TMT)
ÖNCESİ YERALTI TEŞKİLATLARI: KARA YILAN, VOLKAN VE 9 EYLÜL CEPHESİ
İLE İLGİLİ YENİ BİLGİLER



Volkan Bildirisi – GKRY Belgesi, EOKA 20/3

15
 Son anıflık neticesinde arkadaşlarımızın feci ölümlüne sebep olan bu elim hadise hepimize kan ağılatıyor. Vatan ve millet yolunda hiçbir fedakârlıktan çekinmeyen ve seve seve ölen bu fedakâr çocukların ismi Kıbrıs'ın şanlı Türk tarihine karışacak ve ebediyen yaşayacaktır. Bu elim hadise dolayısıyla birliğimizin en kıymetli elemanlarından dördünü kaybetmiş bulunuyoruz. Fakat şunu da hatırlarda tutmalıyız ki onlar henüz gözlerini bu fani dünyaya kaparken boğazın yerleri onlar kadar fedakâr ve kahraman çocuklarımız tarafından doldurulmuştur.

İki senedenberi geceli gündüzlü durmadan ve yılmadan çalışan, herşeylerini çok sevdikleri Vatan ve Milleti uğruna hiç tereddüt göstermeden feda eden bu şehit Kardeşlerimiz hepimize numune olmalıdır. Onların son sözleri de bize bunu isbat etmezmi? "VATAN VE MİLLET SAĞ OLSUN."

Ne mutlu o analara ki millete böyle fedakâr evlatlar yetiştirmiş ve bu şereften en büyük pay almışlardır. Onlara gıbda etmemek elden gelmiyor.. Ağlamayınız ULU MİLLETİN azis anaları". Hepimiz onların izindeyiz. Sıramız geldiğinde biz de kendimize verilecek olan Vatan ve Millet borcunu çekinmeden ifada onlarla yarışacağız. Onların ölümlü silihlere ve bislere şeref, iftihar kaynağı olmuştur. Şehit anası olmak herkesin harcı değildir Anacığım.....

Herkes şunu iyice bilmelidir ki aramızda binlerce Beyoğlular, Uluslar, Mustafalar ve Kubilaylar hatta tanımadığımız nice Mehmetler vardır...

Birliğimiz hergün bir gün evvelkinden daha üstün kuvvet ve azimle yolunda yürütmekte devam edecektir. Bu hadiseler bizi vatan ve Millet yolunda hizmetten korkudamaz, bilakis daha büyük fedakârlıklar göstermek yolunda bize kuvvet ve cesaret verir.

Bu mübarek topraklar üzerinde uluyan sürüleri yok edinceye kadar azim ve sebatla mücadeleyle and içmiş bulunuyoruz. Bizleri bu mukaddes yoldan hiçbir kuvvet çeviremez...

Bütün dünya milletleri şunu iyice bilmelidirki, biz "Hürriyet ve egemenliğine dokunulamayan tek Milletiz."

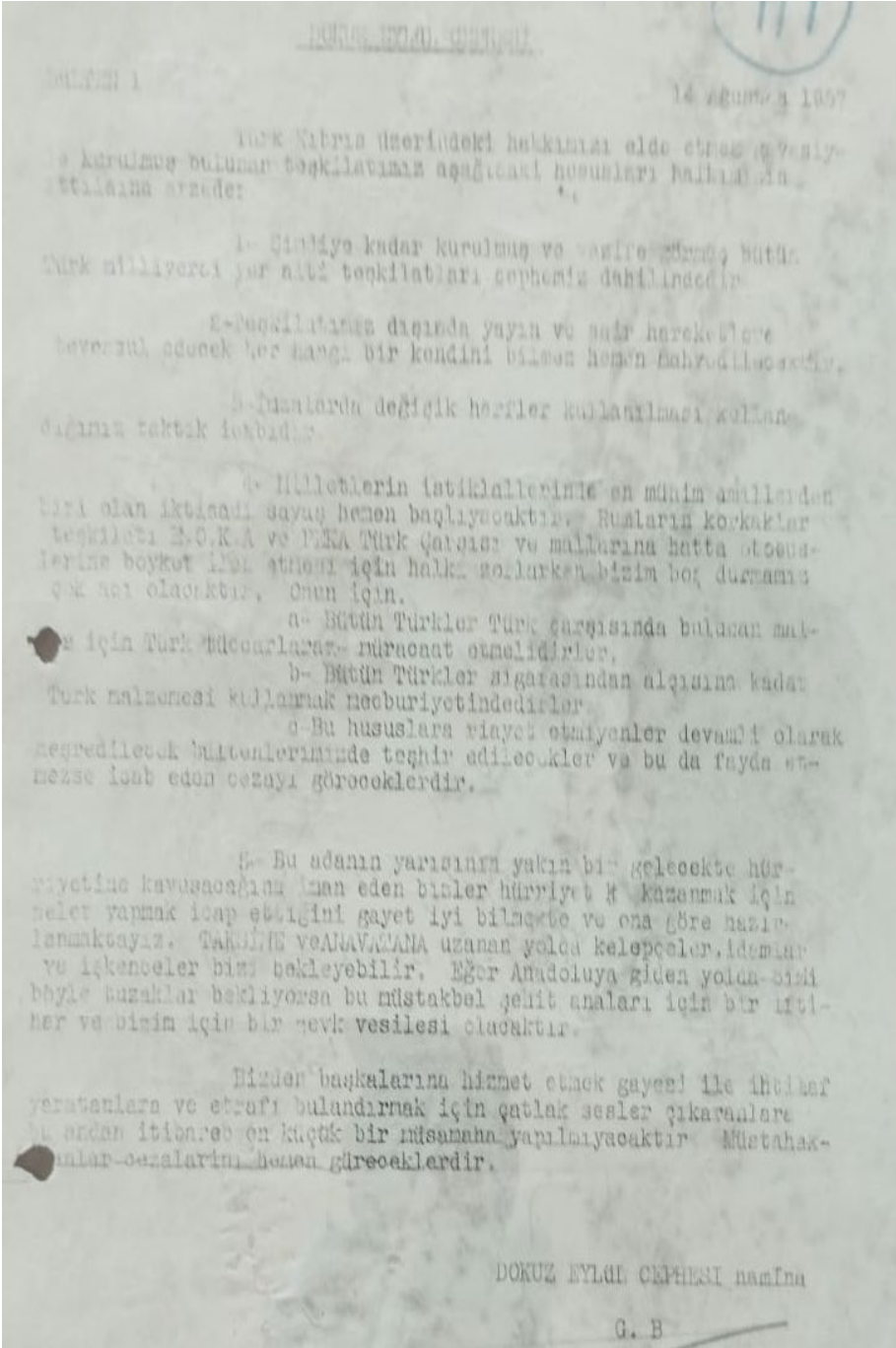
Dostlarını iyice tanımak meziyetini göstermekte tereddüt etmesinler, Bundan biz değil yine kendileri kârlı çıkacaklardır.

Bizim tek gayemiz mecbur olmadıkça kan dökmeksizin hedefimize ulaşmak ve Atalarımızdan bize miras kalan bu Aziz Topraklar üzerinde tam bir egemenlik ve barış içinde yaşamaktır. Bunu bize çok görenler iyice bilsinlerki, bu Millet, bu gün de yarın da 9 Eylüller yaratacak ve Vatanın harimi hislerine girmek isteyenlere kan kusturacaktır.

"YAŞASIN VATAN.....VAROLSUN MİLLET."

CEPHE NAMINA,
 Ş.K.

ARŞİV BELGELERİNE GÖRE KIBRIS'TA TÜRK MUKAVEMET TEŞKİLATI (TMT)
ÖNCESİ YERALTI TEŞKİLATLARI: KARA YILAN, VOLKAN VE 9 EYLÜL CEPHESİ
İLE İLGİLİ YENİ BİLGİLER



9 Eylül Cephesi Bildirisi - GKRY Belgesi, 14.08.1957, EOKA 20/8

24 Ağustos 1957.

9 EYLÜL CEPHESİ

B a l t e n II.

1. Soa bültenimizde halkımızın nazarı dikkatini çektiğimiz hususlara bazı kimselerin riayet etmediği farkedilmektedir. Bunu göz önüne alan teşkilâtımız kendisini bazı tedbirler almak mecburiyetinde hissetmiştir. Şöyleki
Pazaratesinden itibaren karşı ekiplerimiz tarafın-
dan kontrol altına alınacaktır. Türk Çarşısında bulunan
mallar için ruhalara müracaat edenler tespit edilecek ve
haftalık broşürlerde isimleri ilân edilecektir. Bu da
kâfi gelmezse mala veya şahsa bizi tayin edeceğimiz mü-
eyyidelerin tabiki yoluna gidilecektir. Tekrar ediyorum
Türk esnafından Türk iççisinden Türk tüccarından alış-
veriş yapacaksınız. Bu bir reca değil EMİR'dir.
UNUTMAYINIZ,.
2. İstiklâl ve Hürriyet yolunda çeşitli yönlerden bize el
uzatılmak istendiğini farkedenebilecek durumda bulunan bazı
gafillerin halkımızın arasına karışıp casusluk yapmakta
oldukları görülmüştür. Bunlardan ikisine ihtarda bulunul-
muş ve bu yolda devam ettikleri takdirde öldürülecekleri
bildirilmişdir.
3. Türklük haini bir şahıs kulüplerde ve köylerde dolaşarak
bir milli kahraman edasıyla teşkilâtımızın isminden isti-
rade ederek köylünün ne kadar silâhı olduğunu ve bu silâh-
ların nerede bulunduğunu öğrenmeğe çalışmaktadır. Geçen
hafta Lefkoşada birkaç kulübe uğradıktan sonra köyleri
ziyarete başlayan bu şahıs son iki gün içerisinde Aya-
Kebir, Arçoz, ve Çatoz'a uğramıştır. Kendisi ilk okul
tahsili yapmış cahilce konuşan birisidir. Dişler iri
ve lekeli olup saçlarının ön kısmı dökülmüş, kumral
zayıf, arada gözlük takmaktadır. Gittiği köylerde "9
EYLÜL" müthiş bir teşkilâttir, ona yardım ediniz, si-
lâhlarınızı ona hazırlayınız' diye konuşmakta ve Türkl-
lerin silâh durumu hakkında malûmat toplamağa çalışmak-
tır. Kendisine ayrıca ihtar veriyoruz. Bu aleni bir
ihtar mahiyetinde olacaktır. Special Branch'ın Lefkoşa
dışındaki bir şubesine bağlı olan bu vatansız bu yolda
devam ettiği takdirde cezasını hemen görecekstir.
4. Bütün tahriklerine rağmen 'Times of Cyprus' gazetesine
karşı herhangi bir şiddet yoluna girişemeyeceğimizi
bildirmek mecburiyetindeyiz. Çünkü halkımızın tahmini
hilâfına bu gazete Ruhalara değil fakat İngiliz Intelligence
Service'ine hizmet etmektedir. Türkler aleyhinde yazması-
nın sebebi bizi zor kullanmağa sevk etmek ve buna istinaden
kütle halinde Türklürlerin tevkifini sağlamaktır. Tevkif
edilmekten korkuyoruz. Ama bir pıreye bir yorgan yakacak
kadar da aptal değiliz segili Foley!

9. E. C., namına

P. T.